

„Olvasóink többsége igényli, hogy a közéleti eseményekről keresztény és főképpen evangélikus megközelítésben tájékozódhasson. A legnagyobb potenciál azonban lapunk esetében is az internetes kiadásban rejlik. Lapzártnak napjaink az idén 114 442 egyedi látogató érkezett az EvÉlet honlapjára, ez hetente mintegy 2700 új olvasót jelent.”
▶ A Pulitzer-galaxis vége – 3. oldal

„...1954-ben lényegében már kiábrándult a rendszerből, személyesen pedig krisztusi elveket vallott. Az embertársainak való segíteni akarás jellemezte őt, környezete szerette. Judith máig őrzi Maléter Bibliáját, melyet Kuthy Dezső dedikált neki.”
▶ Az evangélikus Maléter – 8. oldal

„...tervetem úgy módosítottam: sporttörténetész leszek. Nem lettem. Ám azt sem hittem volna soha, hogy egyszer majd a Protestáns Újságírók Szövetségének elnökét Novotny Zoltánnak, alnökét pedig Fabiny Tamásnak hívják...”
▶ Interjú egy sportoló püspökkel – 11. oldal

A Biblia-vasárnap ígéje ▶ 2. oldal
Orgonaszentes Dunakeszin ▶ 5. oldal
Hívőként az egyetemen ▶ 6. oldal
Középképben a GAW ▶ 7. oldal
Luther csoki ▶ 7. oldal
Halála mint szétört ablakok ▶ 10. oldal

Mementó

Nem csupán az ötvenegy évvel ezelőtti forradalom, de a fél évszázaddal később Budapesten történtek emlékét is elevenen kívánják tartani a dunaiújvárosi evangélikusok. A tavaly ősszel zajlott „gyalázatos események” olyannyira megrázták Kaisler Gitta helyi festőművészt, hogy egy egész képsorozattal állított mementót. Az alkotások november 4-ig láthatók az evangélikus templom galériájában; az '56. október 23. és ma című kiállítást múlt vasárnap nyitotta meg Siermeczki András lelkész. (Az '56-os forradalom kitörésének idei évfordulóján, illetőleg annak előestéjén a fővárosban ismét egyaránt voltak az ünnephez méltó és méltatlan mozzanatok, melyek lapunk nyomdába adásának időpontjában még nem értek véget...)
▶ EvÉlet-infó

Reformáció/forradalom

FRENKL RÓBERT

Október a reformáció hónapja. Október a magyar forradalom hónapja. Természetes, hogy azok gondolkodásában, akik számára fontos mind a két világtörténelmi esemény, találkozik, összekapcsolódik, netán konfrontálódik a reformáció és a forradalom.

A kölcsönhatás a közeljövőben csak erősödni fog, hiszen tíz év múlva, 2017-ben ünnepli meg a világ a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóját. Ez a tény évről évre szembesít majd a mi történelmünkkel, amelyben egyaránt meghatározó volt a reformáció, illetve a napjaink, a harmadik Magyar Köztársaság életét vezérlő '56-os forradalom eszmeisége.

A reformáció mindig időszerű, és a folyamat, ha létezik is az ökumenizmus, ma sem nélkülözi a feszültségeket. Nemcsak arról van szó, hogy az egyház élete permanensen igényli a megújulást, hanem arról is, hogy előkerül az anyaszentegyház egységének a kérdése. A megosztottság mindig fájdalmas. 2017-ig nyilván számos tanácskozás, teológiai és egyházpolitikai vita lesz a keresztények egységéről.

Nem lehet terminológiai problémává egyszerűsíteni az egyház vagy keresztény közösség kérdését. A részben mind-egyiküknél benne van az egész.

Történelmi tény, hogy az egyetemes keresztény egyház csak eszmeileg létezik, mindnyájan Krisztus követőinek valljuk-vallják magunkat-magukat. Ezen lehet szomorkodni, lehet akár pozitívan értékelni a folyamatot, mint a kereszténység sokszínűségének a bizonyítékát, de nem lehet egy egyházat – legyen az a római vagy a keleti ősi kereszténység leteleményese – „az egyháznak” tekinteni.

A nyugati kereszténység egysége élő reményesség. De sok türelmet, szeretetet, tudományos munkát igényel. Illúzió lenne ezt a célt az ötszázadik évfordulóra kitűzni, de hiba lenne a jubileumot nem felhasználni arra, hogy megalapozzuk a távlati esélyeket. Ami kétségkívül évszázados perspektívát jelent, netán újabb ötszáz évet tesz szükségessé.

Az ökumenikus mozgalom nem lebecsülhető érzelmi, hangulati elemei, a testvéri közösség megélése jelentős gesztus értékűek, ezek erősítése hatékony háttérrel nyújthat az egységet munkáló teológiai és politikai törekvéseknek, tevékenységeknek. Az ökumenikus

mozgalom nagy érdeme, hogy jelentősen mérsékelte a keresztény egyházak közötti feszültségeket, kifejezte sok hívő és lelkipásztor vágyát, de azt is nyilvánvalóvá tette, hogy ez az út önmagában nem vezet el a strukturális egységig. Talán nem is ez volt a célja.

Új filozófiára, új gondolkodásra van szükség. Ezt kívánja a globalizáció folyamata is, amelyben a világvallások között merül fel az együttélés igénye, nem csak azokon belül. És túl az elvi problémákon, csak hazánkat nézve, a hétköznapi szolgálat tekintetében is luxus a kereszténység, így a szolgálók megosztottsága.

Úgy látszik, az egységhez forradalomra lenne szükség. A forradalom pedig hősiességén túl fájdalmas áldozatokkal jár. Ezért vagyunk reformpártiak, őszinte szívvel tisztelve a forradalom hőseit, áldozatait előtt, akik 1956-ban – talán a konkrét célokat is tekintve nem tudatosan, de – a vallásszabadságért is küzdöttek. És ha ma sok jogos kritika éri is az úgynevezett puha diktatúra egyházi életét, nem vitatható, hogy a forradalomnak köszönhetően lényegesen szabadabb volt 1957 és '89 között a vallásgyakorlás, kevesebb a jogsértés, mint 1948 és '56 között.

Tavaly ünnepeltük a forradalom ötvenedik évfordulóját. Sok minden előke-rült ennek kapcsán. Lehet, hogy újabb ötven év is kevés lesz a közös gondolkodáshoz, de egy vitavonulat bizonyosan megszűnik: a nemzedékek különbözősége. Azoké, akik aktívan éltek meg a forradalmat, és azoké, akik akkor vagy később születtek.

Egy ihletett pillanatban – 1956. október 23. és november 4. között – két nagy célban megvalósult a nemzet egysége: legyen független Magyarország, és legyen vége a diktatúrának, jöjjön a szabad, többpárti demokrácia.

Az egyházak akkor együtt voltak a nemzettel, ők is igényelték a szabadságot, őket is nyomasztotta a diktatúra.

Legújabb kori történelmünk, a szabadság elmúlt tizenhét éve jól mutatja, milyen nehéz – a forradalmi célok megvalósulása után – a „hogyan?” kérdésre választ adni. Hogyan építsük fel a demokratikus, a boldog polgárok közösségét jelentő Magyarországot? És hogyan vegyenek részt ebben – egy percig sem feledve missziói küldetésüket – az egyházak?

Októberben újlag megfogalmazódnak e kérdések. Reméljük, születnek majd válaszok is.

Tanulmányi házat avattak Balassagyarmaton

▶ Ünnepi eseményre érkeztek töltötték meg a balassagyarmati evangélikus templomot október 21-én. A gyülekezet tagjai, a meghívott vendégek, a testvéregyházak képviselői hálaadásra gyűltek össze e kissé hideg, őszi estén, hogy átadják rendeltetésének a csaknem öt hónap alatt felépült, augusztusban elkészült Szabó József Tanulmányi Házat.

Dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke Ef 4,20 alapján hirdette Isten ígését. Felhívta a figyelmet arra, hogy Szabó József neve kötelez minket. Tanulásra kötelez, hiszen Szabó püspök is tanuló és tanító ember volt. Minket, evangélikusokat is e kettősség jellemez: tanuló és tanító egyház szeretnénk lenni. Éppen ezért a tanulásnak három, egymástól jól elhatárolható körét különböztethetjük meg.

Az első kör az, melyben Krisztusról tanulunk. A történelmi kutatás feltárja előttünk, hogy ki volt az a Jézus nevű tanító. A második kör már sokkal szűkebb, itt Krisztustól tanulhatunk. Ez a tanulmányi ház is feladatának kell, hogy tekintse – hangsúlyozta a püspök –, hogy ne csak Krisztusról, hanem Krisztustól is tanuljunk. A harmadik, a legbelső kör az, melyről az apostol így ír: Krisztust tanuljuk! Mit jelent ez? Azt, hogy belesimulunk az ő akaratába; az apostollal együtt elmondhatjuk: nem én élek többé, hanem Krisztus él bennem. „Ha ez itt, ebben a házban megvalósul, akkor nem hiába építünk tanulmányi házat” – szögezte le Fabiny Tamás.

Az igehirdetés után az ünneplő gyülekezet előtt ifj. Záborszky Csaba elszavalta Reményik Sándor Csendes csodák című versét, majd dr. Csepregi András, az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadója köszöntőjében az ünnep tágabb értelméről szólt. A mai nap nemcsak a gyülekezet számára ünnep, hanem a város és az ország ünnepe is. A tanulmányi ház a találkozás és a dialógus helye lehet, azé a dialóguskeresésé, mely evangélikus örökségünk része – jelentette ki.

▶ Folytatás a 3. oldalon

Köszönet az oltalomért

A Budapest ostroma idején nyújtott svéd segítségért mondtak köszönetet az egykori Luther Otthonnak (a mai Luther Márton Szakkollégium elődjének) a diákjai Svédország magyarországi nagy-

Cecilia Björner

követének. Cecilia Björner asszony október 17-én tett eleget az öregdiákok meghívásának, és látogatott el a Magyarországi Evangélikus Egyház székházába. A II. világháború idején az Üllői út 24. szám alatti épületgyűttes adott helyet a Svéd Vöröskereszt oltalma alá helyezett otthonnak is. Az intézményre kiterjesztett diplomáciai oltalom az egész épület lakói számára biztosított viszonylagos védelmet. Mindemellett a Svéd Vöröskereszt a háború után élelmiszercsomagokkal is ellátta a rászorultakat.

A múlt szerdai találkozó házigazdája Pröhle Gergely országos felügyelő volt, így az emlékek felidézése mellett bőven esett szó a két ország és evangélikus egyháza közötti kapcsolatok jelenéről is.

▶ BODA ZSUZSA felvétele

Miniszterelnöki magánvizit

Kjell Magne Bondevik evangélikus lelkész, volt norvég miniszterelnök (balról a második) rövid magánlátogatást tett hazánkban. Ennek során október 21-én feleségével és Bente Angell-Hansen nagykövet asszonnyal részt vett a Deák téri gyülekezet istentiszteletén, majd aktuális kérdésekről folytatott megbeszélést a lelkézi hivatalban (képünkön).

▶ IFJ. CSELOVSKY FERENC felvétele

„Befejeztem a Biblia-olvasásnak ezt a szakaszát, amely egy éven át tartott. Károlyi Gáspár Bibliájának minden sorát elolvastam ebben az évben, napjában négy-öt oldalt, s megjelöltem minden szót és mondatot, amelynek számomra különös értelme volt. Egyszer az életben így is kell olvasni a Bibliát, mint egy »könyvet«... Mástkülönben, azelőtt és ezután, csak felnyitja az ember, és kortyol egy mondatot... Múlt év áprilisában kezdetem el a rendszeres Biblia-olvasást, s most fejeztem be, hívsvétra. Az életem teljesebb lett ez olvasmánnyal.” (1948. március)

► **Márai Sándor:**

Ami a Naplóból kimaradt, 1948. Vörösváry, Toronto, 1998, 55. o.

É L Ő V Í Z

Alagútban

Nagy élmény volt számomra gyerekkoromban, amikor Piliscsabáról Pestre utaztunk. A vonat útja a vörösvári alagútban át vezetett. A kalauz sietve ment végig a kocson, és minden ablakot becsukott. Azután csakhamar elérkezett a pillanat: *hirtelen sötét lett*, és máris bent robogtunk az alagútban. Egymást sose láttuk.

Emlékszem, hogy egy alkalommal egyik útítársunk elmagyarázta: ha váratlanul megáll a vonat az alagútban, bejön a nyitott ablakon a füst, és öt perc múlva megfulladunk. Akkor persze nem egészen értem ezt...

Tudjuk, hogy a Biblia is beszél a „megállásról”, sőt a megállás veszélyéről is. Sodoma pusztulásának történetében az Úr Lótnak mondja: *„Mentsd meg a te életedet, hátra ne tekints, és meg ne állj a környéken; a hegyre menekülj, hogy el ne vessz.”* (1Móz 19,17; Károli-fordítás) Zsolt 1-ben pedig ezt olvassuk: *„Boldog ember az, a ki (...) bűnösök útján meg nem áll...”* (Károli-fordítás)

Veszedelemes lehet a „megállás”, amikor *belemerülünk* gyászba, kudarcba, csalódásba, egy fájdó, sértő mondatba vagy a gondokba. Pál apostol arra int: semmi felől ne aggódjatok, vagyis ne merüljtek bele semmilyen aggodalmaskodásba szeretteitek vagy a holnap miatt.

Egy asszony elveszítette húszéves fiát; úgy gyászolta, hogy naponta kiment a temetőbe friss virággal, és órákig sírdogált a sír mellé csináltatott kis padon... Aki nem tud továbbmenni, hanem ápolja magában fájdalomát, keserűségét, az *veszélyes úton van*. Először is perben áll Istennel, vádolja Istent. De perben áll az egész világgal, elsősorban is önmagával. Ennek a vége pedig sokszor idegössze-roppanás vagy öngyilkosság.

Amikor Isten az igében arra figyelmeztet, hogy vessük minden gondunkat órára, ezzel *minket akar megóvni*, mert jól tudja, hogy a mi erőnk kevés a terhek elhordozásához és ahhoz is, hogy *túllépjünk* rajtuk. A gondokat, bajokat, csalódásokat éppen azért adja Isten, hogy *megérezzük erőtlenségünket*, ne mi akarjuk őket megoldani, hanem gyermeki bizalommal kapaszkodjunk az ő erejébe. És akkor naponta boldogan megtapasztalhatjuk, hogy *„mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem”* (Fil 4,13).

■ GÁNCÉS ALADÁR

SEMPER REFORMANDA

„Mi előre jól akarunk lakni és mindenel betelni, mielőtt az éhínség és szükség ránk szakadna, és a bekövetkező ínségre és nyomorúságra már előre ellátjuk magunkat tartalékkal, hogy Istenre és az ő cselekedetére sohase kelljen rászorulnunk.”

► **Luther Márton:** Magnificat (Takács János fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 21. (BIBLIA-) VASÁRNAP – Jn 20,30–31

Isten levele

A mai vasárnapon hálát adunk a Bibliáért, a Szent Írásért, a könyvek könyvéért, amelyet az emberiség Istentől kapott. A gondviselés munkája az, hogy a világ legelterjedtebb, legtöbb nyelvre lefordított, legtöbb kiadást megért könyve a Biblia. Hatása rendkívüli az egész emberi kultúrára; de mindez mit sem ér, ha személyes életünket nem változtatja meg. Ezért hangsúlyozza János mai igénkben: *„Ezek pedig azért írtattak meg, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és e hitben életetek legyen az ő nevében.”* Nem elég olvasni és hallgatni az ígét. Szükséges befogadni, hinni benne, engedni, hogy szíven találjon, megváltoztasson, újjászüljön.

Az egyház és a világ története mutatja, hogy az Isten nélkül élő, meg nem tért ember hogyan viszonyul az Igéhez: tagadja, gúnyolja, félremagyarázza, esetleg porfogónak, szobadisznek használja. Arra is volt példa, hogy akadályozták a Szentírás terjesztését, olvasását – még az egyházban is. Romániában a diktatúra idején például bezárták, és WC-papírt gyártottak belőle.

Az úgynevezett hívők is sokszor csúrik-csavarják a szent szövegeket, önös szempontok alapján válogatják a számukra kedvező részeket – mintha a Kijelentés valami szent turkáló lenne –, és igazolják, magyarázzák az így kiraga-

dott „íffigekkel” saját döntéseiket, sok esetben bűneiket.

A nyílt tagadásnál, elutasításnál nagyobb bűn, ha az „írastudók”: teológusok, lelkészek saját kényük-kedvük, „látásuk”, „hitük” vagy éppen hitelenségük szerint értelmezik, vagyis félreértelmezik a Bibliát.

Lucifer is nagy „teológus”, „bibliatudós”, aki ismeri, idézgeti, magyarázza Isten igéjét.

Testvér, a te életben milyen teret kap Isten szava? Tudod-e, hogy az Úr ezeken a sorokon keresztül is keres téged, hatni akar rád? Teremtőd és formálód szől hozzád: hidd, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia, hogy e hitben életed legyen.

De valójában mit jelent ez, miért olyan fontos hinni azt, hogy a názáreti Jézus a Krisztus, a Messiás; e hittől miért lesz neked jobb vagy más?

A válasz erre a sok millió megtért, újjászületett, megváltozott ember élete; mert Jézus Isten válasza az emberiség égető kérdéseire.

Gúnyosan emlegetik, még egyházi körökben is, a budapesti közlekedési eszközökre felragasztott öntapadó matrica szövegét: „Jézus a válasz”. Több helyen olvasható volt a mondat mellé odaírt kiegészítés: „Mi volt a kérdés?” Szellemesnek hat ez a reakció, én mégis úgy gondolom, hogy helyes volt az ere-

deti kiírás, mert minden lényeges és lényegtelennek tűnő kérdésre is Jézus a válasz. *„Miatán régen sokszor és sokféleképpen szólt Isten (...), a végső időkben a Fiú által szólt hozzánk.”* (Zsid 1,1–2) Az Isten egyértelműen, világosan, érthető és befogadható módon szólt és szól Jézus által.

És miért ő a válasz minden kérdésre? *„Mert tetszett az egész Teljességnek, hogy benne lakjék...”* (Kol 1,19) Mivel benne lakott és lakik a Teljesség, ezért egész életünkre ő a válasz. Ő szabadíthat meg a bűntől, a haláltól, az ördög hatalmától; a hitelenségtől, céltalanságtól, szenvedélybetegségektől, reménytelenségtől, félelemtől, ő *„az út, az igazság és az élet”* (Jn 14,6). Nincs olyan kérdés, amelyre ne lenne tanács, válasz, iránymutatás Jézus tanításában, Szentlélek általi vezetésében. Olvasd csak nyitott szíveddel, imádkozva az evangéliumot, a *Hegyi beszédet*, a szeretethimnuszot, és megtalálsz minden igazi, fontos kérdésre a választ!

Ma datív a Szentírás megkérdőjelezése, relativizálása még az egyházban is. Nagy komolyan, intellektuális magaslatról adagolják egyesek a szkeptikus „tudást”, ami sehová sem vezet, amitől senki sem fog megtérni és üdvözülni. Mások viszont szinte Isten helyett imádják a Szentírást, és nem számolnak annak emberi, földi vetületével.

Valóban, a Biblia sokrétű, évszázadokon keresztül írt, különleges könyv.

A VASÁRNAP IGÉJE

Nem könnyű kiigazodni benne. Az évezredek tapasztalat mégis az, hogy Isten csodálatosan szól a leírt szövegeken keresztül azokhoz – gyermekekhez, tanulatlan vagy tudós emberekhez egyaránt –, akik ugyanazt a Lelket kapják, mint aki valamikor a szerzőket ihlette.

„Törvényemet a belsejükké helyezem, szívükbe írom be. Én Istenük leszek, ők pedig népem lesznek. Akkor nem tanítja többé egyik ember a másikat, ember az embertársát arra, hogy ismerje meg az Urat, mert mindenki ismerni fog engem, kicsinyek és nagyok – így szól az Úr –, mert megbocsátom bűneiket, és nem gondolok többé vétkeikre.” (Jer 31,33b–34)

„A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő tanít majd meg titeket mindenre...” (Jn 14,26)

■ SZEVEÉNYI JÁNOS

Imádkozzunk! Drága Urunk! Köszönjük a Bibliát, hozzánk küldött leveledet. Bocsásd meg, hogy sokszor nem érdekelt minket üzeneted, semmibe vettük életet mentő szavadat. Dícsőitünk és magasztalunk téged Jézusért, Megváltónkért. Köszönjük a keresztől szóló üzenetet és örömhírt. Szabadíts meg, kérünk, a bűntől, a haláltól, az ördög hatalmától. Add nekünk Szentlekedet, azt a Lelket, aki ihlette a bibliai könyvek íróit is, hogy értsük a nekünk szóló üzenetet. Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Urunk, Istenünk, csak a te szavad teheti teljessé töredezett életünket, szakadozott világunkat. Ezért könyörgünk hozzád.

[Lektor:] Könyörgünk egyházunkért és a földön élő összes keresztényért. Segíts bennünket, hogy közösen, egy szívvel tanúskodjunk rólad, keressük akaratodat, és példát mutassunk a szeretetben minden embernek. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaiddal meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk gyülekezetünkért és benne önmagunkért. Add, hogy jól használjunk fel minden lehetőséget, amikor veled találkozhatunk, akaratodat meg-

ismerhetjük, szeretetedet átélhetjük. Segíts bennünket testvérként szeretni egymást és a téled kapott képességeinket a közösség szolgálatába állítani. Ajándékozz meg nyitottsággal azok iránt, akik a mi gyülekezetünkben keresnek téged. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaiddal meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk hazánkért és benne minden emberért. Segíts mindnyájunkat tisztességesnek maradni a mindennapi küzdelmek közepette, és adj bölcsességet azoknak, akik életeteket befolyásoló döntéseket hoznak. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaiddal meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk minden szükség szenvedőért. Azokért, akik betegek, és azokért, akik betegeket ápolnak. Azokért, akik gyászolnak, és azokért, akiknek közeli halálukkal kell szembenézniük. Azokért, akik megélhetési gondokkal küzdenek, és azokért, akiknek nyugalomra, békére és elfogadásra lenne szükségük. Azokért, akiknek családi problémáik vannak, és azokért, akik csak vágyanak küzdeni, de egyedül élnek. Minden szükségünkben te tudsz megajándékozni minket gazdagabban, mint kérnénk vagy gondolnánk. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaiddal meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk mindenkiért, aki téged keres, és mindenkiért, akinek életfeladata a te szavaidnak a hirdetése: hittanárakéért, gyülekezeti munkásokéért, lelkészekéért és minden elhivatott keresztényéért. Könyörgünk önmagunkért is, hogy egész életünkben kitasszuk szavaid kincsestárát, és kapcsolatban lehessünk veled most és az örökkévalóságban. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] ...add, hogy szavaiddal meríthessünk erőt ehhez.

[Lelkés:] Hitet teremtő, vigasztaló, erőt adó, gyógyító szavaid erejére bízunk magunkat és az egész világot. Ámen.

AKI TITEKET HALLGAT...

Textus vagy téma?

► **Amíg az egyik felekezet ígét magyaráz, a másik (szent)beszédet mond, addig mi, evangélikusok, ígét hirdetünk. Tudatos döntés eredménye ez, az ige mértékadó voltát fejezi ki, azt, amit reformátorunk így mondott: „sola scriptura” – egyedül a Szentírás. Mégis ismert a nemzetközi evangélikus gyakorlatban olyan igehirdetés, amely előtt nem olvasnak bibliai szakaszt. Helyénvaló ez? Vagy nincs igehirdetés igeolvasás nélkül?**

A prédikáció számunkra azért igehirdetés, mert Isten szavát hirdetjük meg. Ez a mandátumunk, s az Újszövetség tanúsága szerint ez jelenti az éltető ígét, amely hitet ébreszt, üdvösséget munkál.

A lelkész feladata, hogy miután felolvasta az adott bibliai szakaszt, azt aktuálisan meghirdesse. Tapasztaljuk, hogy a Biblia gazdagsága végtelen, s egy-egy mondat (néha egy szó) meghirdetése hatalmas, hosszan tartó feladatot jelent. Ugyanakkor azt sem szabad felednünk, hogy az igehirdető mandátuma arra szól, hogy az adott ígét a teljes Szentírás kontextusában hirdesse meg. Azaz ne csak egy mondat, egy szakasz, egy fejezet tartalma szólaljon meg, hanem az adott mondanivaló a Biblia teljes összefüggésében, Isten igéjének mindent átfogó egészében.

Három olyan műfaj is ismert a világ evangélikusságában, amelyről szót kell ejtenünk: a kátéprédikáció, az énekprédikáció és a téma-igehirdetés.

A kátéprédikáció tradíciója hosszan visszavezet egyházunk történetében. A kérdés-felelet formájában megfogalmazott hitigazságok, alapvető bibliai üzenetek olyan anyagot kínáltak, amelyek igehirdetésben való megszólaltatására is alkalmasak voltak. A kátéprédikáció sorra vette ezeket a hittételeket, és alkalomról alkalomra megszólaltatta a keresztény ember számára legfontosabb témákat.

A kátéprédikációt többnyire sorozatban tartották. Ott, ahol egy vasárnap több istentisztelet volt, inkább a délutáni istentiszteletek igehirdetése volt ilyenek. Ha a két lutheri kátéra gondolunk, a bennük kifejtett igékre és gondolatokra, akkor már magunk elé tudunk képzelni egy ilyen kátéprédikáció-sorozatot: akár a *Tízparancsolatról*, akár a *Miatyánk* mondatairól, akár a keresztiséggel, úrvacsorával kapcsolatos tanításokról. Magyarországon elsősorban református testvére-

IGE+HIRDETŐ

ink gyakorolják ezt a hagyományt, de adventi vagy böjti sorozatként előfordul evangélikus egyházunkban is.

Az énekprédikáció elsősorban német testvéreinknél ismert, bár hallottam magyarországi német ajkú gyülekezetben is ilyen gyakorlatról. A műfaj lényege, hogy az énekeskönyv egy-egy énekének tematikáját versszakonként vagy témánként sorra véve hangzik fel Isten szava. Ha csupán néhány klasszikus korál példájára utalok, érzik olvasóink, mennyire gazdag, biblikus tartalmú szövegekről van szó: *Ki dolgozt mind az Úrra hagyja* (EÉ 331), *Jézus, boldogságom* (EÉ 357), *A Bárány hordja csendesen* (EÉ 370), *Áldjad, én lelkem, a dicsőség örök Királyát!* (EÉ 57), *Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél* (EÉ 198). Lehetne bőven más példákat is hozni (noha bizonyára nem minden korálunk alkalmas erre, nem minden énekünk rendelkezik az ehhez szükséges mélységgel).

Vannak énekeink, amelyek már önmagukban felérnek egy prédikációval, hiszen bibliai igéhez kapcsolódnak, azt „bontják ki”. (Ezért mondom gyakran

hallgatóimnak, hogy az énekeskönyv nemcsak éneklésre való, hanem egyben olvasmányos anyagunk is!) Ismét más énekek ugyan nem kapcsolódnak szentírási történethez, de lényegük szerint ige-hordozók.

A témaprédikáció ismert hazánkban (bár többnyire csak rejtett módon jelenik meg: akkor, amikor a lelkész ugyan felolvassa a bibliai szakaszt, de csak egy témáról beszél, nem a teljes textusról). A lényege épp az, hogy a Szentírás összefüggésébe helyezze emel ki egy témát, s azt kifejtve hirdeti az ígét. Ilyen téma lehet például a teremtés, a megváltás, a szeretet, az imádság, a kegyelem. Fontos, hogy ne emberi gondolatok gyűjteményévé váljék az ilyen prédikáció, hanem a téma valóban az ige koncentrált megszólaltatását segítse elő, és bibliai összefüggéseket tárjon fel. (A témaprédikációval legközelebb részletesen foglalkozunk.)

Lehet-e bibliai alapige nélkül prédikálni? – ez volt az alapkérdésünk. Igen, lehet, ha a prédikáció valóban Isten igéjének meghirdetése, az élő Ige – Krisztus – megszólaltatása. Az evangélikus igehirdetés lényege és alapkritériuma ez: Krisztust prédikálni. Ha egy-egy téma, kátéanyag vagy ének erre ad lehetőséget, akkor az valóban igehirdetés.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Tanulmányi házat avattak Balassagyarmaton

◀ Folytatás az 1. oldalról

Végül Bartha István, a balassagyarmati gyülekezet lelkésze köszöntötte a meghívott vendégeket – többek között Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperesét és Pozsonyi Anna egyházmegyei felügyelőt, illetőleg Szabó József püspök leszármazottait.

A ház percekkel belül megtelt, amint a gyülekezet a hálaadó istentisztelet után átvonult az épületbe, és Fabiny püspök, illetve Bartha István ünnepélyes keretek között átvágta a nemzetiszínű szalagot, Honti István felügyelő pedig átadta az épület kulcsait. Hosszú hónapok kemény munkájának eredményét csodálhatták meg a vendégek.

A beruházást a gyülekezet azért határozta el, hogy az egykori elemi iskolája államosított épületéért kapott kárpótlás

összegét elődeihez méltó módon, az egész társadalom számára hasznos célra fordítsa. A gyülekezet lelkésze a ház fő küldetésének azt tekinti, hogy az egyetemes kultúrát, a művelődést, az egészségvédelmet, az erkölcsi értékek képviseletét szolgálja; a szűkebb értelemben vett gyülekezeti szolgáltatásokat kiegészítve rendszeres közösségi, szociális és családvédelmi programoknak, művészeti rendezvényeknek adhatna otthont.

Vonzerőt jelenthet a szlovák határ közelsége is, hiszen a turistaforgalom a két ország között meglehetősen élénk mindkét irányból. Kiváló lehetőség nyílik továbbá a nemzetek közötti kapcsolatok ápolására is.

(A házról bővebb információk a <http://www.luther4.hu> honlapon található.)

■ CZÖNDÖR ISTVÁN

Honti István felügyelő, Fabiny Tamás püspök és Bartha István lelkész megnyitja a néhai Szabó József püspökről elnevezett tanulmányi házat

Jézus szent nyomdokában járni

Lelkészképzés a Balaton-felvidéken

▶ Egy kicsi, de kitartó és lelkes közösség elszántságának gyümölcse érett be október 20-án a mentshelyi templomban, mikor Ördög Endre, a Veszprémi Egyházmegye esperese ünnepi istentisztelet keretében beiktatta hivatalába a Mentshely–Nagyvázsony–Szentantalfa–Zánkai Társult Evangélikus Egyházközség megválasztott lelkészét, Németh Szabolcsot.

E közösség már Mihácsi Lajos Sopronba való távozása óta szeretett volna állandó lelképásztort; remélik, Németh Szabolcs

személyében most megtalálták. A Bakonytamásból származó fiatalember, akit egykor az egyházzsúfiban keresztül szolgált meg Isten, 2004 augusztusában – hatodéves teológushallgatóként – került Mentshelyre, majd beosztott lelkészként szolgált ebben a gyülekezetben.

Az ünnepi alkalmon Ördög Endre esperes Lk 10,20 alapján hirdette Isten ígését. Kiemelte, hogy nem annak kell a legfőbb örömet szereznie számunkra, ha látjuk, hogy munkánk gyümölcse van, mert akkor hajlamosak vagyunk arra gondolni, hogy az eredmények a mi teljesítményünk következményei. Ha így gondoljuk, elkerülhetetlen, hogy előbb-utóbb csalódjunk. Ezzel szemben tudnunk kell, hogy ha eredményt látunk, az egyedül Krisztus érde-

me. Azért tapasztalhatjuk meg, hogy Krisztus rajtunk keresztül cselekszik, mert a nevünk fel van írva a mennyben. Ennek kell lennie a legnagyobb örömforrásnak – mondta az esperes.

Németh Szabolcs Mk 16,20 alapján tartott iktatási igehirdetésében hangsúlyozta: mindig megtapasztalhatta azt a csodát, hogy Jézus valóban velünk van mindennap, és ez öröme forrása. Nincsenek nagyra törő tervei, nincsen „koncepciója”, csak hitvallása van – a szent munkamegosztásról, melynek legfontosabb része Isten munkája, aki megtartja az egyházat, ha méltónak találja rá. Kifejtette: szabadok vagyunk a hitvallásra, s majdan a hűséget kérjük számon tőlünk, nem az eredmé-

nyeinket. A „veletek vagyok minden napon” igazsága akkor érezhető meg igazán, ha tesszük azt, amit tennünk kell Isten országának építésében. Mint a frissen beiktatott lelkész elmondta, itt három évvel ezelőtt Krisztus várt rá igében, az emberek hitében és szeretetében. Ezáltal is megtapasztalta: Krisztus úgy küldi az embert, hogy tudja, hová küldi, és mindig előtte megy.

Az iktatás utáni ünnepi közgyűlés keretében szolgatársak, a jelenlegi és egykori felügyelők köszöntötték személyes hangon Németh Szabolcsot. A bensőséges alkalmat követően – melyet balatonfüredi fiatalok zenei szolgálatával színesített – a nagy számban megjelent híveket állófogadás keretében látták vendégül.

■ DR. AJTONY ZSOLTNÉ

„Mindenre van erőm a Krisztusban...”

Lelkészképzés Nógrádon

▶ „A nógrádi gyülekezetéről gondolkodik és gondoskodik az Isten” – ezekkel a szavakkal bocsátotta útjára dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke Kollár Zsoltot, a Nógrádi Evangélikus Egyházközség megválasztott lelkészét október 21-én. Az ünnepi istentisztelet iktatási szolgálatát Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperese végezte.

Az egyházkerület püspöke Lk 12,22 alapján tartott igehirdetésében a gondoskodó Isten teológiai jelentőségét hangsúlyozta – kiemelve az aggodalmaskodás nélküli hitet, amely a gondviselő Istenre tekint, és szilárd alapot ad a gyülekezetnek. A megújult parókia, a rendbe hozott, takaros gyülekezeti terem és az újonnan megválasztott lelkész személye mind-mind arra a „gondolkodó és gondoskodó” Istenre mutat, aki a statisztikákat meghazudtolva a kövekből is tud gyermekeket teremteni.

Az újonnan beiktatott lelkész 2004-től Kéthodony mellett Nógrádban is végzett helyettesítési szolgálatot, majd ez év szeptemberében megválasztotta őt a gyülekezet vezetőjévé. Teológiai ta-

nulmányait 1994-ben kezdte; 2003-ban avatta őt lelkésszé D. Szabik Imre püspök a vanyarci evangélikus templomban.

Prédikációjában Kollár Zsolt az ember erőtlenségét és tehetetlenségét állította szembe Isten mindent megújító és megerősítő gondoskodásával, Isten ígését Fil 4,13 alapján hirdette. Krisztus példát és a hiten keresztül erőt ad nekünk! Mindnyájan Jézus Krisztustól kérhetünk erőt – e szavakkal indította útjára a gyülekezet tagjait. A bátorító szavak után Carcassi etüdjét adta elő klasszikus gitáron a lelkész felesége, Bozzay Cecília.

Az ünnepi közgyűlést Králik János, a nógrádi egyházközség felügyelője nyitotta meg. Az Északi Egyházkerület felügyelőjének, Benczúr Lászlónak, illetve a Nógrádi Egyházmegye esperesének, Szabó Andrásnak az üdvözlő szavait Győri Csaba római katolikus plébános, valamint Gyuláné polgármester köszöntötte, majd Gottfried Richárd református lelkész köszöntötte az újonnan beiktatott lelkészét.

D. Szabik Imre püspök üdvözlő

szavai után Nógrád község énekkara szolgált. Az evangélikus lelkészek nevében Deme Károly és Győri János Sámuel jókívánságaival zárult a közgyűlés.

■ – CZÖNDÖR –

Négyszázötven esztendő

Ezekben a napokban nem volt könnyű eldönteni, hogy miről ne írjak az éppen esedékes Égtájolóban, mert legalább három időszerű téma kínálkozott. Az '56-os forradalom éppen csak mögöttünk lévő 51. évfordulója és a reformáció előttünk álló emlékünnepe egyaránt fontos alkalmat kínált volna.

Ahogy látják a kedves Olvasók, én azonban a harmadik lehetőséget választottam. Ugyanis éppen ezen a hétvégén ünnepeljük soproni líceumunk fennállásának 450. évfordulóját. Idézzük fel röviden a kezdeteket!

Azzal kell kezdenünk, hogy a líceumnak, illetve jogelődjének a létrejötte elválaszthatatlan a reformáció hatásától, amely Sopronban már az 1520-as évek elején megjelent. Egészen bizonyos, hogy ezt nemcsak a város földrajzi fekvése, hanem főként az a tette lehetővé, hogy már a reformációt megelőző évtizedektől kezdődően számos soproni ifjú indult külföldi egyetemekre. Így széles látókörű, európai tájékozódású polgárai is voltak a városnak. Már a 16. század közepén evangélikusok voltak a városi tanács tagjai.

Ennek alapján szinte magától értődőnek tarthatjuk, hogy a korábbi plébániai iskola 1553 után az evangélikus városve-

zetés felügyelete alatt állott. De 1557-ben felépült az új latin iskola is, mégpedig az akkori polgármester, Hummel Kristóf támogatásával. Sopron iskolát alapító polgárai mellett nem álltak főúri patronusok. Mivel a polgárok átértékelték a lelkészek, tanítók és a várost vezető testületek tagjainak képzéséért hordozott felelősségüket, főúri támogatók nélkül is gondoskodtak róla, hogy legyen iskolájuk. Ez a Hummel polgármester alapította iskola a líceum jogelődje. Több érdekességnél, hogy Sopronban előbb alapítottak iskolát, és csak néhány évvel később, 1565-ben alakult meg hivatalosan az evangélikus gyülekezet.

Habent sua fata etiam scholae – azaz: Az iskoláknak is megvan a maguk sorsa. (És nem csak a könyveknek, ahogy a régi mondás eredetileg szól.) Ezt ősi soproni iskolánk története is igazolja. A történelmi események befolyásolták életét, létét. Az ellenreformáció megakasztotta néhány évtizedes töretlen fejlődését, békés életét. Az evangélikus iskolamestereknek el kellett hagyniuk az intézményt, és csak hosszabb idő után térhettek vissza. Ebből az időszakból mindenképpen meg kell említenünk a híres soproni polgármester, Lackner Kristóf (1571–1631) elvívhatatlan érdemeit.

ÉGTÁJOLÓ

Gimnáziummá fejlesztette az iskolát, és számos neves tanárt hívott s nyert meg Sopron iskolaügye számára.

Az elmúlt évszázadok folyamán sok híressé lett tanítvány hagyta el a szeretett alma mater padjait. Tudósok, irodalmárok, püspökök kaptak itt az életre szóló hatásokat. De azokról is elmondhatjuk, akik nem lettek híres emberek, hanem egyházukhoz ragaszkodó hűséges evangélikusok és hazájukat szerető igaz magyarok lettek. Talán nincs is olyan pontos statisztika, amely ki tudná mutatni, hogy a négyszázötven esztendő alatt hány licita diák indult aztán a lelkész szolgálat felé, hiszen a Berzsenyit „felfedező” Kis János, majd később Kapi Béla püspökökön kívül nagyon sok lelkészünk útja vezetett a líceumi iskolapadból a teológia felé. Istennek köszönjük meg ezt, és neki adunk hálát, hogy

egyházat és nemzetet megtartó szeretetének műhelyévé tette ezt a legrégebb iskolánkat is.

1948-ban az államosítással a líceum sorsa is megpecsételődött. Bár a hűséges tanáregyéniségek még egy darabig őrizték a lángot, de aztán csak az öregdiákok szíve mélyén szunnyadt a parázs a hamu alatt. Amikor azután a diktatúra váratlanul véget ért, és 1991-ben dr. Lampérth Gyula igazgató irányítása alatt újra evangélikus iskolává lett a Berzsenyi Dániel Gimnázium, sokan érezték úgy, hogy csoda történt. Nagy szeretettel kívánjuk, legyen iskolánk méltó mai korunkban is az évszázadok örökségéhez, hogy betölthesse azt a küldetését, amelyet nem jól megfogalmazott pedagógiai program, hanem maga az Úristen bíz rá. Ezzel a jó reménységgel kérjük Isten áldását a ma Tölle Balázs igazgató vezetésével álló líceumra, minden tanulójára és pedagógusára!

Ezen a hétvégén gazdag programsorozattal ünnepel a líceum és az ünnepi alkalmakra meghívottak serege. Hiszem, hogy ebben az örömben és hálaadásban egész egyházunk is osztozik. Most csak egyet említek a sok ünnepi esemény közül: a négyszázötven évre utalva négy-százötven perc imádságra – hálaadásra és könyörgésre – hívnak a szervezők.

Október 25-én, csütörtökön imaházba lesz az iskola díszterme, ahol hét és fél óráig keresztül hangzanak majd az imádságok a líceumért, a diákokért és öregdiákokért, a tanároknak és a munkatársakért, a vezetőségért, a kollégiumért és a közösségért; evangélikus intézményeinkért, az egyházi oktatásért, a szülőknél és családoknál; hazánkért, Európáért, földünkért és természeti környezetünkért.

Kérem kedves Olvasóinkat, kapcsolódjunk be mi is! És ha csak most ezekből a sorokból értesülnek is erről a fontos eseményről, akkor sincs semmi akadálya annak, hogy részesei legyenek a jelenlévőket és távollévőket összekapcsoló imaközösségnek.

Isten éltesse a négyszázötven éves líceumot – ad multos annos!

István János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

HIRDETÉS

Rajzolj és nyerd! – Pályázati felhívás

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület ifjúsági tagozata rajzpályázatot hirdet *Jézus születése – karácsony* témában. A beküldött rajzok Marseille-ben lesznek kiállítva, ahol segítségükkel finn misszionárius testvéreink arab gyerekekkel ismertetik meg Megváltónk eljövételének történetét.

A nyertes pályázó egy hétig ingyen nyaralhat nyári táborunkban Piliscsában!

A rajzokat A/5-ös méretben kérjük elkészíteni, szabadon választott technikával. A hátoldalon legyen feltüntetve a pályázó neve, lakcíme, életkora! Egy pályázó több képet is beadhat. Az iskolák a rajzokat összegyűjtve is küldhetik.

Beküldési határidő: 2007. november 30. Cím: EKME, 1085 Budapest, Üllői út 24. További információ *Gaál Jánostól* kérhető a 20/824-5541-es telefonszámon.

HIRDETÉS

A pilisi evangélikusok Erős Vár Alapítványa köszönettel fogadja a magánszemélyek 2005. évi személyi jövedelemadója 1%-ából átutalt 351 760 forint összeget, melyet egy nagyobb beruházás finanszírozásához tartalékol.

HIRDETÉS

Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen a Dr. Sólyom Jenő Alapítvány keretében meghirdetett, néhai *Csonka Albert* evangélikus lelkész emlékére alapított ösztöndíjat a 2007/2008-as tanévre *Laszli Beáta* negyedik évfolyamos teológus-lelkész szakos hallgató nyerte el *Keresztény nevelés és liturgia* című pályázatával. Köszönjük a többi, nem nyertes pályázó aktivitását és érdeklődését is. A Csonka Albert-ösztöndíjat az egykori hűség lekipásztor emlékére azzal a céllal alapították, hogy támogassa a gyakorlati teológia és azon belül kiemelten is a liturgika tudományterületéhez kötődő kutatásokat a fiatal teológusok körében. Az egyetem vezetése ezúton is hálás köszönetét fejezi ki az ösztöndíjat alapító családtagoknak.

HIRDETÉS

Nyugdíjas-találkozók

A piliscsabai Béthel Missziói Otthonban nyugdíjas-találkozókat szervezünk. November 20-tól 22-ig, keddtől csütörtökig várjuk azokat a nyugdíjasokat, akik a Nyugat-Dunántúlról, Vas és Győr-Sopron megyéből származnak. November 27-től 29-éig, szintén keddtől csütörtökig pedig a Békés megyei származásúakat várjuk. A találkozók ezenekről a vidékekről származó aktív és nyugdíjas lelkészek szolgálnak. A találkozókat legalább húsz fő jelentkezése esetén tartjuk meg. Jelentkezni lehet november 1-jéig: Piliscsabai Evangélikus Egyházközség, 2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8-12., *Kézdy Péter* lelkész, 20/824-3566, kezdy.peter@freemail.hu.

HIRDETÉS

Meghívó

Insula Lutherana-napot tartunk a Deák téren november 4-én, melyen a hatvan esztendeje elhunyt *Raffay Sándor* püspökre emlékezünk.

A nap programja: 9 órakor családi istentiszteleten ünnepelnek együtt kicsik és nagyok. 10.15-től térzene szól a templom lépcsőjéről. 11 órakor kantátás istentiszteleten *J. S. Bach „Gottes Zeit ist die allerbeste Zeit”* kezdetű (Actus tragicus – BWV 106) kantátáját a Lutheránia ének- és zenekar adja elő. Az istentisztelet után, 12.30-tól a gyülekezeti nagyteremben közös ebédre várjuk mindazokat, akik délután is velünk tartanak a temetői sétára. 15 órakor megemlékezésre kerül sor *Raffay Sándor* püspök sírjánál, a Fiumei úti sírkertben. Az alkalomhoz kapcsolódóan meglátogatjuk gyülekezetünk ugyanott nyugvó egykori lelkészeinek sírját is. Szeretettel meghívjuk Önt az Insula Lutherana-nap rendezvényeire!

A Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének elnöksége

HIRDETÉS

Emlékkonferencia Raffay Sándor halálának hatvanadik évfordulója alkalmából

A Déli Egyházkerület, az Evangélikus Országos Levéltár (EOL) és az Evangélikus Országos Múzeum (EOM) *Raffay Sándor* püspök halálának hatvanadik évfordulója alkalmából emlékkonferenciát rendez, melyre mindenkit szeretettel várnak. Időpont: november 7., szerda. Helyszín: a Budapest-Deák téri gyülekezet nagyterme.

PROGRAM

- 9.00: Megnyitó – *Gáncs Péter*, a Déli Egyházkerület püspöke
- 9.30–9.50: *Deák László* (lelkész): *Raffay Sándor* ifjúkora, tanulmányai és pályakezdeése
- 9.50–10.10: *Urbán Nóra* (lelkész): *Raffay Sándor* teológiai munkássága és Újszövetségfordítása
- 10.10–10.30: *Sárkány Tiborné* (lelkész): *Raffay Sándor* mint igehirdető lelkész
- Kávészünet
- 10.50–11.10: *Lengyelne Gergely Noémi* (EOL): *Raffay Sándor* a Deák téren. A Pesti Egyház lelkésze 1908–(1918)–1945
- 11.10–11.30: *Zábori László* (EOL): *Raffay Sándor* politikai tevékenysége
- 11.30–11.50: *Giczi Zsolt* (Szegedi Tudományegyetem): *Evangélikus–katolikus kapcsolat a két világháború között*
- 12.10–12.30: *Böröcz Enikő* (EOL): *Raffay Sándor* külügyi tevékenysége
- 12.30–13.30: Filmvetítés, vita
- Ebédészünet
- 14.30–14.50: *Zászkaliczky Zsuzsanna* (EOM): *Sándy Gyula* – egy magyar építész küldetésadata
- 14.50–15.10: *Mirák Katalin* (történész): *Raffay Sándor* kortársa, *Kapi Béla* dunántúli püspök
- 15.10–15.30: *Csonkáné Szabó Magda* (lelkész): *Raffay Sándor* kortársa, *Kovács Sándor* egyháztörténész és dunáninnen püspök
- Kávészünet
- 15.50–16.10: *Kerepeszki Anikó* (Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium): *Raffay Sándor* és a zsidókérdés 1938–1944 között
- 16.10–16.30: *Czenzhe Miklós* (EOL): *Próbás évek (1944–1947)* és *Raffay* emlékezete
- 16.30–17.30: Vita

A konferencia levezető elnöke délelőtt *Balogh Margit*, az MTA Társadalomkutató Központjának igazgatója, délután pedig id. dr. *Fabiny Tibor* nyugalmazott teológiai tanár lesz.

HIRDETÉS

Meghívó

Evangélikusok a két világháború között – *Raffay Sándor* emlékezete

Az Evangélikus Országos Múzeum (Budapest V., Deák tér 4.) tisztelettel meghívja Önt új időszaki kiállításának megnyitójára. Időpont: november 7., szerda, 18 óra. A kiállítást megnyitja *Gergely Jenő* történész, egyetemi tanár. Közreműködik a *Stella* énekegyüttes.

Ismertté vált az egyházi iskolák és kórházak állami finanszírozásának mértéke

Ismertette az iskolák és szociális intézmények 2006. évi finanszírozásának még függőben lévő sarokszámait a történelmi egyházak képviselőivel *Hiller István* oktatási és kulturális miniszter – mondta *Bölcskei Gusztáv* református püspök Budapesten múlt szerdán, a református zsinati székházban tartott sajtótájékoztatón. A módosított zárszámadási törvény alapján a történelmi egyházak oktatási intézményei összesen 7,2 milliárd, szociális létesítményei pedig 2,7 milliárd forintot kapnak, míg kiegészítő normatíva címén további 5 milliárd forinthat jutnak az egyházi iskolák – tudatta.

A 2007-ben az állampolgárok által befizetett személyi jövedelemadó egy százaléka és a kiegészítő normatívának a fennmaradó, most megállapított

részét a Magyar Államkincstár az év végéig átutalja az érintett egyházaknak.

A kiegészítő normatíva mértéke – a legutóbbi évre és mindegyik egyházra vonatkozóan – tanulónként 145 ezer forintról 191 ezerre emelkedett – jelezte a református zsinat elnöke. Azonban arra is felhívta a figyelmet, hogy ezek az összegek az állam korábbi tartozásai voltak, amelyekre már korábban jogosultak lettek volna az egyházak, eddig ugyanis a három keresztény történelmi egyház a nekik járó pénz mindössze 62 százalékát kapta meg 2006-ra. A korábban hiányzó pénzek miatt pályázati lehetőségektől estek el református iskolák, valamint a bérfejlesztés is vontatottabban haladt – hangsúlyozta.

A kormányzat az önkormányzatok tavalyi oktatási és szociális kiadásainak

adataiból számította ki a zárszámadási törvény módosításában közölt, az egyházakkal szemben elismert tartozásait – emlékeztetett *Bölcskei Gusztáv*. Kedvező eredményként könyvelte el, hogy 2008-ban még változatlan marad az eddigi egy plusz egy százalékos finanszírozási rendszer, valamint a kiegészítő juttatások rendszere. Ezt követően viszont kétoldalú tárgyalások indulnak majd a tárca és az egyházak között arról, hogy 2009-től milyen formában változtassák meg a jelenlegi szisztémát – tette hozzá.

A függő anyagi kérdések rendezésének köszönhetően a legutóbbi találkozéhoz képest oldottabb hangulatban zajlottak a tárgyalások a történelmi felekezetek képviselői és a kulturális minisztérium között – állapította meg *Bölcskei Gusztáv*.

► MTI

Hídépítés

■ LUPTÁK GYÖRGY

A franciaországi Avignon városában immáron 1177 óta áll egy torzó. Egy híd, amely nem híd. Mert nem vezet sehova. Egy híd, amely az egyik parttól a másik felé nyújtózik, de nem érkezik meg oda soha. Egy félbemaradt híd. Eredetileg a Rhône folyó két partját kellett volna összekötnie. A Rhône akkortájt határfolyó volt két birodalom között. Nyilván hiányzott az összekötő politikai szándék, s ezért maradt ez a híd torzó. Egy félhíd, amely nem köt össze semmit sem. Lehet benne mint középkori építészeti emlékekben gyönyörködni, el lehet rajta dúdolni, hogy „készen áll már a híd, táncot járnak Avignonban” – ettől még a híd nincs készen, és örök jelképe marad az összekötő szándék hiányának.

Van egy másik híd, hozzánk sokkal közelebb. A *Mária Valéria* híd Esztergomban. Itt először 1895-ben épült híd a Dunán, Esztergom és a túlparti *Párkány* között. Ez az első híd 1919-ben robbanás következtében használhatatlanná vált. Bár időközben a Duna itt is határfolyó lett, 1927-ben mégis újjáépítették. Majd a második világháborúban, 1944. december 26-án német katonák felrobbantották. Így évtizedeken át volt a lerombolt *Mária Valéria* híd egy évezredes kapcsolat megszakításának a jelképe. De a kapcsolatteremtő akarat újra fölépítette, és 2001. október 11-én az akkori szlovák és magyar miniszterelnök immepélyesen felavatta a ma is álló, két partot, két várost és két népet összekötő hidat.

Úgy ötvenen túl erősödik a készítését gyökereink kutatására. Pár éve Liptószentmiklóson jártam-ban kíváncsian lapoztam bele a városi telefon-

könyvbe. Meglepődve és örömmel fedeztem fel, hogy családnevem, amelyet ma is büszkén viselek, s amelyből igen kevés található a mai Magyarország, milyen nagy számban fordul elő ebben a Magas-Tátra lábánál fekvő városban. Annyi volt belőlünk, mint *Kovácsból*, *Szabóból*, *Kissből* egy itthoni telefonkönyvben. Persze ezt az eredményt vártam, mert nagyapám – akinek teljes neve megegyezett az én nevemmel – a Zólyom megyei *Molcsa* nevű kis faluban született 1878-ban. És tudom, hogy a nevünk magyar jelentése: liptói, Liptóba való – a név egy töről fakad a Liptákkal, a Liptáival.

Elkezdem azon gondolkodni, ki is vagyok én. Édesapám, aki még jól beszélt szlovákul, annak idején megtanított néhány szlovák mondatra. Arra elegendő, hogy meglepjem időnként a szlovákul beszélőket, de a kommunikációhoz igen kevés. Itt vagyok, nagyapám valahogy idekeveredett az Alföldre, és katolikus magyar lányt vett feleségül, a nagyanyámat. Hat éves voltam, amikor ő meghalt. Annyi emlékem maradt róla, hogy reggelente a testvéremmel tótul köszöntünk neki, s erre édesapám tanított meg: *Dobro ráno vinsu jemi!* De ki is vagyok én? Hogy tovább bonyolódjon a helyzet, anyai ágon meg kicsit távolabbi, de morva beütés van a családban. Keveredik bennem tehát szlovák, magyar és morva vér.

De nem is én vagyok az érdekes. Hanem azok a százezrek, akik itt élnek e hazában, népszámláláskor magyarnak vallják magukat, de szlovák felmenőket tudnak felmutatni. És velem együtt boldogan és izgatottan utaznak mindig a mai Szlovákiába, hátha egy magas hegyek között megbúvó kis falucska, egy fenyveserdő alján csordogáló patakocskó, a gyönyörűséges táj

látványa, amely oly ismerős, mintha már valahol a lelkünk mélyén láttuk volna – szíval mindez megéri, szíven üti, megszólija, magához öleli őket: hazajöttél, barátom? Mert sokan vagyunk Európának ebben a szögletében, akiknek talán azt kellene írni az útleveleinkbe: állampolgársága Kárpát-medencei.

Most hatvan éve, hogy megkezdődött a lakosságcsere a néhai Csehszlovákia és Magyarország között. Onnan magyar családokat tettek át a Dunán, innen szlovák családok mehettek önszántukból a kitelepítettek helyébe. Sebek szakadnak fel újra és újra. Mi, akik itt élünk például *Csongrádon* (a név szláv eredetű: *csornij grád* – fekete vár), *Visegrád* (viszoki grád – magas vár) ormárról csodáljuk királyaink ősi fészket, nyaranta a szintén szláv nevű Balatonban fürdünk, bizony sokat vétettünk szlovák és más nemzetiségű honfitársaink ellen. De így tettek ők is, amikor fordult a kocka, és lehetőségük nyílt rá.

Nem kellene ezt most újratekdeni. Ez a hazánk nekünk is, nekik is. Ólleznek hagyományaink, kultúránk, történelmünk, egymást bántva önszonkítást követünk el. Kezet kell nyújtanunk egymásnak. Üres kezét, fegyvertelen kezét. Hidákat kell építenünk, sok kis hidat lélektől lélekig, szívől szívig, embertől emberig. És mi, evangélikusok ebben a nagyszabású megbékéltető hídépítésben az élen járhatnánk. Hiszen ugyanennyi szlovák evangélikus testvérünk él a Dunától, Ipolytól északra is. Ma legyen ez közös történelmi kiállításunk, itt is és ott is.

Csoóri Sándor írja: „Az emberiség legnagyobb szabadságharca az lesz, ha belekezd abba a küzdelembe, hogy saját vérengző múltjától elszakadjon.” (Forgácsok a földön)

MEGEMLEKEZÉS A MÚLTRÓL A JÖVŐÉRT

Emléktábla-avatás Aszódon

► Ünnepi istentisztelet és emléktábla-avatás helyszíne volt október 21-én az aszódi evangélikus templom, melynek kriptájában a települést felvirágoztató *Podmaniczky* család számos tagja nyugszik – köztük a száz esztendővel ezelőtt elhunyt báró *Podmaniczky Frigyes*.

Az istentisztelet után a Magyar Állami Operaház két művésze, *Bokor Jutta* operabájos és *Pfeiffer Gyula* orgonaművésznek a koncertjét hallgathatták meg a jelenlévők. Ezután *Ráday Mihály*, a Budapesti Városvédő Egyesület elnöke méltatta a kiegyezés után gyors fejlődésnek indult főváros egyik legjelentősebb politikusa életét.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa egykori alelnökének, a millenniumi Budapest arcúlatá egyik megteremtőjének az emlékére Budapest Főváros Önkormányzata, a Budapesti Városvédő Egyesület, Aszód Város Önkormányzata és az Aszódi Evangélikus Egyházközség emléktáblát készített, amelyet a templom nyugati homlokzatán helyez-

Ráday Mihály megörökíti az általa is szorgalmazott emléktáblát

tek el s avattak fel. Ünnepi beszédében *Lőrincz Csaba* evangélikus lelkész Istennek az előjáróinkról való megemlékezésére szólított igéjét (Zsid 13,7) idézve rámutatott: nem szabad elfelejtenünk, hogy a megemlékezések nem csupán a múltbeli eseményeket, személyeket érintik, hanem a jövőnk is – azt a jövőt, amelynek a gyökere a múlt.

Az ünnepi megemlékezés résztvevőit a Fővárosi Közgyűlés nevében

Egerfai József tanácsnok köszöntötte, majd megemlékezett a szinte egész életét a hazai közéletnek, azon belül Budapest és lakossága felemelkedésének szentelő *Podmaniczky Frigyes* bárról. A jelenlévők végezetül elhelyezték koszorúikat az emléktáblánál, majd megtekintették a Magyarországi Evangélikus Egyház tulajdonában lévő *Podmaniczky-kastélyt*.

■ HÍDI SZILVESZTER

A Pulitzer-galaxis vége

■ NAGY BENCE

Akik a gutenbergi találmányig visszavezethető könyvkiadási láz végét várták a televíziózás, majd az internet megjelenésétől, bizonyára maguk is örülnek, hogy tévedtek. A papír alapú kultúra ugyanis köszöni, jól van, az emberek továbbra is szeretik az irodalmat. Ez azonban nem feltétlenül jó hír a sajtónak, mivel ugyanazok az olvasók, akik hajlandók kinyomtatva kézbe venni egy novellát, regényt vagy verset, nem biztos, hogy megteszik ugyanezt a hírekkel is. Főleg nem a tegnapi hírekkel. Márpedig újságpapíron legkorábban másnap reggel lehet olvasni az előző nap eseményeiről, amikor már minden magára adó internetes médium hírt adott róluk, olvasói pedig már aludtak is rá eget.

Az internettel pedig – legalábbis ami a sebességet illeti – nem lehet versenybe szállni. A digitális tartalomszolgáltatás ezen területe ugyanis messze nem annyira időigényes, mint a nyomdai előkészítés. A napilapok nem tehetnek mást, mint hogy megpróbálják ezt a hiányszórást a saját hasznukra fordítani, és alaposabb háttér munkával, részletesebb elemzések keretében foglalkoznak az aktualitásokkal, mivel az éjszakai nyomdába adás ezt amúgy is lehetővé teszi számukra. Az iparág jövőjét fürkésző szakemberek úgy vélték, hogy ezáltal egyfajta egyensúlyi állapot fog kialakulni: az újságok on-line szerkesztősége a megérkezéskor leközi a hírt, a nyomtatott változat munkatársai pedig másnapra a lehető legalaposabban felgöngyölik a szálakat, és így noha az interneten már megjelenésük kerül be a lapba, ez utóbbit a hozzáadott információk miatt mégis érdemes lesz megvásárolni.

A világháló azonban már nem ugyanaz, mint öt évvel ezelőtt. A Web 2.0 néven elhíresült változások lényege, hogy az internetezők egyszerű fogyasztókból tartalomgyártóvá léphetnek elő. A blogok számának növekedése a mai napig töretlen, az önkifejezésnek ez az eszköze pedig kellően flexibilis ahhoz, hogy a legtöbb felhasználónak megfeleljen. Ráadásul az elmúlt egy-két évben kezdtek felvirágozni a közösségi oldalak, amelyek képesek a legtöbb felhasználói akti-

vitást egy helyre gyűjteni. Sőt a virtuális világok már külön identitást is kínálnak a látogatóknak, akik így – a hétköznapi valóságából kiszakadva – még kevésbé fognak arra vágyani, hogy mások által elkészített médiaanyagokkal táplálják őket.

Az olvasó öntudatra ébredt. És éppúgy, ahogyan a valódi forradalmak esetén, az internetes változásokat is csak megfelelő karhatalmi fellépéssel lehetne leverni, a régi médiabirodalmak erejéből azonban csupán a sorba történő beállásra futja.

Ugy tünik, hogy a jövő az olyan semiből kiemelkedő startup oldalaké, mint a YouTube videomesztó portál. A 2005 februárjában indult vállalkozást másfél év múltán a főként keresőjéről ismert Google vásárolta fel – több mint másfél milliárd dollárért. És bár a televíziós és filmes műsorgyártásból élő mamutcégek jogi úton megpróbálták fellépni ellene, lassan mindenki belátta, hogy szélmalomharc küzdeni egy olyan cég ellen, amelyik megváltoztatja az internetezési szokásokat.

A YouTube győzelme akkora, hogy az oldalt a politikai elemzők már a 2008-as amerikai elnökválasztási kampány egyik fő hadszínterének jelölik meg! Az interneten három év bőven elég ahhoz, hogy kiérleljen új technológiai megvalósításokat, és noha a videomesztás főleg a televíziótól vonja el a nézőket, azok eközben értelem szerűen új-ságot sem fognak olvasni.

A nyomtatott sajtó időjövője felett tornyosuló sötét fellegek az interaktivitás irányába kényszerítik az újságokat. Az on-line kiadások akkor lehetnek sikeresek, ha saját közösséget sikerül maguk köré „felépíteniük”, akik vissza-visszatérnek újabb olvasnivalóért.

A sikeresség képlete azonban nem egyszerű, az egyes írók után érdeklődők ugyanis nem ismerősök, így a közösségépítés eszköztárának főbb elemeit nem lehet használni. A saját blog lehetőségének felkínálása sem vezethet feltétlenül eredményre, hiszen a webnaplók kedvet érzők már valószínűleg belakták magukat máshol, két párhuzamos blogot pedig csak kevesek tartanak. Nem reménytelen azonban a bloggerek és az amatőr szerzők bevonása a szerkesztés folyamatába, a jó tollforgatók-

nak a nyomtatott kiadásban való megjelenést felkínálva pedig a legkönnyebben lehet értékes munkatársakra szert tenni.

Az újságok jövőjét egyfajta szociális hálóként elképzelő elmélet azonban éppen a sajtó legnagyobb értékével nem számol, és ezt a lapokról kialakult kép sem segíti. Úgy tartják, hogy a tegnapi újság legfeljebb már csak az asztalláb billegése ellen vagy a szalonna becsomagolására jó, noha a lapokban megjelent információkat más módon összefűzve máris egyfajta enciklopédia jön létre, amelyben pontosan nyomon lehet követni az egyes személyekkel és helyszínekkel kapcsolatos történéseket.

A hagyományos újságkészítés lassan a múlté. A vezető internetes újságok egyre szélesebb teret engednek a közösségi tartalmaknak, mind gyakoribbá válnak a videobejátszásokkal tarkított tudósítások. A szerkesztőségi munkamenet is változik, nagyobb betekintést ad a belső folyamatokba, miközben – jó esetben az önkéntes szakértők tanácsait figyelembe véve – a gyorsabb átfutási idők ellenére sem romlik a cikkek minősége. Ezeket pedig megéri újracsomagolva a közönség rendelkezésére bocsátani, így téve a híreket egy folyamatosan bővülő tudásbázis részévé.

És ez már nem a jövő...

***

Az *Evangelikus Élet* a világi napilapokhoz képest jobb helyzetben van. Olvasóink többsége igényli, hogy a közéleti eseményekről akár egy kis késés árán is keressék és főképpen evangélikus megközelítésben tájékozódhasson. A legnagyobb potenciál azonban lapunk esetében is az internetes kiadásban rejlik.

Lapzártánk napjái az idén 114 442 egyedi látogató érkezett az *Evangelikus Élet* honlapjára, ez hetente mintegy 2700 új olvasót jelent. A mi felelősségünk, hogy egy-egy ilyen látogatóból ne csak egy gyors „elkattintásra” fusson, hanem újabb híveket szerezzünk. Vonzó on-line tartalomszolgáltatóvá kell válnunk, amelyhez viszont nélkülözhetetlen az internetes infrastruktúra olyan kialakítása, amely folyamatosan továbbfejleszhető, és megfelelően támogatja a szerkesztőségi munkát.

Jelenleg ugyanis csak arra futja, hogy mi is megővendőljük saját Pulitzer-galaxisunk végét...

Orgonaszentelés Dunakeszin

Dunakeszi öt temploma közül ez idáig az evangélikus templom volt az egyetlen, ahol nem orgona kísérte a gyülekezet énekét. A templomot 1938-ban felépítő elődök pénz híján kénytelenek voltak egy későbbi nemzedékre hagyni az orgona beszerzését.

1987-ben Mónus László lelkész és a gyülekezet közös elhatározása volt egy alapítvány létrehozása, melynek kifejezett célja az orgonára való gyűjtés. A néhai lelkésznek, Mezei Józsefnek a nevét viselő alapítvány számlájára igen vékonyan csordogált a pénz. Pedig nem is kell messze menni orgonáért: Dunakeszin működik egy orgonauzem.

A templomba tervezett sípos orgona tíz éve mintegy tízmillió forintba került volna. Az egyházkerület egyik legkisebb gyülekezte számára ez azonban elérhe-

tetlen összeg. Így hát – alkalmazkodva a takarékoshoz – a legjobbnak tűnő megoldás felé indult a közösség: egy kétmanuális, harmincnégy regiszteres, elektromos hangkeltésű hangszerre esett a választás, melyet a holland Johannis cég gyárt. Az időközben az alapítvány számára is elérhető, adóból adható 1%-os támogatás, a budahegyvidéki testvérgyülekezet adománya és az egyházmegye támogatása egészítette ki a gyülekezeti tagoktól és más pártolóktól kapott összeget: a nyár végén megvehették az orgonát.

A kis gyülekezet életében nagy ünnep volt, mikor október 21-én délután Mekis Ádám esperes hálaadó istentisztelet keretében felszentelte az új orgonát. Az istentisztelethez rövid hangverseny csatlakozott: Mekis Péter orgona szakos

hallgató mutatta be a hangszert. Az értelemmel, zenére nyitott szívvel és lélekkel hallgató, a templomot teljesen megtöltő ünnepély gyülekezet szép emlémmel gazdagodott. Mekis Péter, a most felnövekvő evangélikus orgonistenemzedék tehetséges tagja ügyesen kiválasztott kompozíciók megszólaltatásával illusztrálta a hangszer sokoldalú képességeit.

Az evangélikusok ünnepében sokan osztoztak a református és katolikus testvérgyülekezetekből is. Dunakeszről négy fiatal tanuló fotó kántorképző tanfolyamokon. Külön öröm, hogy haladásukat immár egy jó gyakorlóhangszer segítheti. Ezenkívül az adventi és böjti egyházzenei áhítatokon is fontos szerepet lesz az új orgonának.

■ KOVÁCS LÁSZLÓ

Elfelejtett jutalom vagy direkt marketing?

„Pásztorolt pásztorok” címmel rendezték meg október 12–13-án a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület pedagógusainak, óvodapedagógusainak és lelkészeinek idei csendesnapját. Az összejövetelnek a soproni Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola adott otthont. Az ige körül közösen eltöltött másfél nap ezúttal is lelki feltöltődést jelentett a mintegy százharminc résztvevőnek.

A programpontok között szerepelt az a sokak által izgatottan várt bejelentés is, hogy ebben az évben vajon ki kapja meg a Gyurátz-díjat. Ha most tudósítást írnék, nagyon röviden fogalmazhatnék. Mondjuk így: a Gyurátz-díjat idén – javaslatétel hiányában – nem adták át.

A Gyurátz Ferenc-díjat a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület alapította a pápai gyülekezet javaslatára. Az elismerést olyan aktív evangélikus pedagógusoknak ítéllik oda, akik hitükkel, szakmai munkájukkal az Úrra mutató életet élnek.

Első ízben 2004 őszén az egyházkerületi pedagógus-csendesnap alkalmával osztották ki a kitüntetést. Tavaly az a jogos igény is felmerült, hogy évente két díjat adjanak át: egyet pedagógus, egyet pedig óvodapedagógus kategóriában; így is történt. A püspöki hivatal minden évben június 30-ig várja a jelöléseket. Ebben az esztendőben azonban hiába várta...

Lassan be kell fejeznem az írást, és a cikk

végére érve még mindig nem sikerült eldöntennem, hogy mire tegyem a hangsúlyt.

Álljon itt egy kritikus megjegyzés, amiért elfelejtettük ezt a reklamázási lehetőséget? Vagy inkább legyen jutalmam, hívja fel a figyelmet, hogy nézzünk körül a környezetünkben, és ha találunk olyan elszánt pedagógusokat, akiket jó szívvel ajánlunk a kitüntetésre, jövőre ne felejtjük el jelölni őket?

Döntsen az olvasó, mindenesetre a kiírás és további információ az egyházkerület honlapján (<http://nyugat.lutheran.hu/kerulet/di-jak/gyuratz>), valamint a Dunántúli Harangszó 2004/1. számában olvasható.

■ MENYES GYULA

A MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJJAL KITÜNTETETT

Evangelium Színház

DUNA PALOTA

Budapest V., Zrínyi u. 5.

2007. november 17-én, szombaton este 7 órakor bemutatja

Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde

című drámai költeményét két részben.

SZEREPLŐK:

Csongor, ifjú hős	O. Szabó Soma
Kalmár, vándor	Mucsi Sándor
Fejedelem, vándor	Bitskey Tibor Kossuth-díjas érdemes művész
Tudós, vándor	Bánffy György Kossuth-díjas kiváló művész
Balga, földművelő	O. Szabó István Jászai-díjas színművész
Kurrah, ördögfi	Farkas Tamás
Berreh, ördögfi	Gyurin Zsolt
Duzzog, ördögfi	Szabó-Lencz Péter
Tünde, tündérlány	Lass Bea
Ilma, Balga hitvese	Buzogány Márta
Mirigy, boszorkány	Szoboszlai Éva
Ledér	Martin Adél
Éj	Udvaros Dorottya Kossuth-díjas színművész
Énekes	Huzella Péter Kossuth-díjas színművész
Külső hangok	Medgyessy Pál

A pogány kunok idejéből

Díszlet- és jelmeztervező Huros Anna Mária

Zene Huzella Péter Kossuth-díjas színművész

Ördögjáték Gyöngyösi Tamás

Rendező Udvaros Béla

TOVÁBBI ELŐADÁSOK:

november 18., vasárnap este 7 óra

november 24., december 8., 15., szombat este 7 óra

november 25., december 2., 9., vasárnap délután 4 óra

Jegyárúsítás hétfő, szerda, péntek délután 14 és 18 óra között a Duna Palota portáján (telefon: 1/235-5500). Helyárak: 2500, 1700, 1500 forint.

Mi készítetett bennünket a *Csongor és Tünde* bemutatására, amely mindig szerény harmadikként húzódott meg *Katona* és *Madách* remekműve mögött? A felejtés elleni küzdelem, a nemzeti hagyományok megőrzésének gondja.

Minden korosztálynak, de legkivált a felnövekvőknek nagy hiánya van a régmúlttal példálózó erkölcsi biztatásokban. Az etikai bátorítás mai szükségére hívta életre vállalkozásunkat. A *Csongor és Tünde* ma csakis úgy tekinthető életünk gondjaira választ adó klasszikus műnek, ha a vízió és a valóság összefüggésében a mai ember társadalmi forgolódására, kilátástalan boldogságkereséséről szól.

Három játéksíkon – földön, alvilágban, égi magasokban – játszódnak *Csongor* kalandjai, aminthogy mindnyájunkkal e három síkon történnek a sorsunkat befolyásoló vagy eldöntő események. *Vörösmarty* azon kivételes romantikusok közé tartozott, akiknek személyes közük volt a világmindenséghez – halandóként volt bejárása mennybe és pokolba.

És a szerelem! Korunk egyik, ha nem legkeményebb válsága ennek a csodálatos életérzésnek az elkorcsosulása. Hol tart a világ a szerelem poézisa, a házasság szentsége, a férfi és a nő lelki-szellemi vonzódása terén? Ezért választottuk *Vörösmarty* kalauzát, aki e művében annyi keserűség, kiábrándultság végén hív bennünket az éjbe, ahol megzavarhatatlanul ébren van az egy szerelem. Ez ragadott meg bennünket a színjáték tündérvarázsával, és reméljük, nem vonhatja ki többé magát előadásunk látogatója sem a szerelem és a költészet varázsából.

UDVAROS BÉLA

Előkészítő hétfőjét tartottak október 20. és 22. között Kőszegen a 2008-ban megrendezendő Szélszország evangélikus ifjúsági találkozó szervezői. A csapatépítő tréningen összességében mintegy félszázan vettek részt.

Bonyhádi sikerek

Rátz Tanár Úr Életműdíjat kapott dr. Katz Sándor, a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium matematika-fizika szakos tanára.

A kitüntetést 2001 óta ítéli oda az Alapítvány a Magyar Természettudományos Oktatásért kuratóriuma, melynek elnöke Kroó Norbert, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke. A díjat azok a közép- és általános iskolai tanárok kaphatják meg, akik kimagasló szerepet töltenek be a természettudományi tantárgyak népszerűsítésében és a tehetséggondozásban. Évente két-két matematika-, fizika- és kémia-tanár – 2005-től pedig biológiatanár is – részesülhet az elismerésben.

A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották a bonyhádi gimnázium egykori diákját, Nusser Zoltánt, a biológiai tudományok doktorát. Az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet harmincnégy éves csoportvezetőjének szakterülete a neurobiológia.

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium atlétái kiemelkedő eredményt értek el a diákolimpia országos csapatdöntőjében. Mind a lányok, mind a fiúk másodikok lettek a csapatversenyben, összesítésben pedig az ország legeredményesebb iskolája címet nyerték el a bonyhádi gimnazisták. Felkészülésüket Scheidler Géza irányította.

■ M. R.

Hová tűntek a fiatalok?

Hívóként az egyetemen

► **Alig több mint egy hónapja kezdődött el az idei egyetemi év. Az érettség vizsgadrukkját, a pontok számolgtatásának feszültségét a váltás izgalma cserélte fel: milyen lesz egyetemre, főiskolára járni? Elvégre az egyetemi lét gyökeres változást jelent. Sokan elköltöznek egy másik, akár távoli városba, és még azok is, akik a középiskolát már kollégistaként végezték, ritkábban járnak haza a családkhoz – no és persze a gyülekezethez. Így aztán sok diák számára az egyetemi felvétel a gyülekezettől, sőt akár a hitéletől való elszakadást is jelenti.**

Kis túlzással az egyetemre kerülés olyan mérföldkő sokak életében, mint a konfirmáció – iskolásként, a család melegében még járnak gyülekezetbe, de „felöltözkorban” ennek helyét átveszi a tanulás, a kollégiumi élet vagy éppen a bulizás.

Ez utóbbi persze nem véletlen. A „golyákon” hatalmas a nyomás: szeretnének a közösségbe illeszkedni, ehhez azonban sokszor bizonyítaniuk kell „partiképességüket”. Elengedhetetlen a súlyosabb bulikon való aktív részvétel, az alkohol-, rosszabb esetben a drogfogyasztás.

Árral szemben

Nemegyszer éppen az addig védett burokban felnőtt diák találja magát a legnehezebb helyzetben. Hirtelen mély vízbe kerül: újak a normák – más a normális, más a deviancia. Magának kell megtalálnia a határvonalakat: hogy mit jelent tisztának, sőt szentnek lenni – és közben jól érezni magát. Hiszen egyetemistának lenni végső soron kaland.

Másrészt a tanulás is komoly tényező. A fizetés bolognai rendszerben az ösztöndíj egyáltalán nem mellékes dolog. „Tanulj sokat, teljesíts száz százalékot, este pedig élj aktív közösségi életet, hisz most vagy utoljára igazán szabad” – ez tehát a jelszó. És nem meglepő, hogy sok diák számára ilyenkor háttérbe szorul a hit.

Törvényszerű-e, hogy így maradjon? Pontos statisztikák ugyan nincsenek, de a megélvő adatok alapján valóban úgy tűnik, hogy a korsoportban csökken a hívó fiatalok aránya. Sok gyülekezetből hiányoznak a fiatal felnőttek: ők az eltűnt generáció.

Vannak azonban kivételek, van más életút, alternatíva. Sőt még az sem lehetetlen, hogy az egyetemi évek az egyházba való visszatérést hozzák el.

Tékozlók...

A diákok, különösen a golyák az egyetemeken – akár hívók, akár nem – mindannyian közösségre, barátokra vágyanak. Miért ne találhatnák ezt meg az egyetemen egy hívó közösségben? A mai szabályozás szerint azonban egyházaink – a politikai szervezetekhez hasonlóan – „nem valók” az egyetemekre. Egyes helyeken – Istennek hála – vannak ugyan egyetemi lelkesítők, de a legtöbb oktatási intézményben nem lehet „valóságos tevékenységet”, pláne „térítést” folytatni, úgymond a valóság- és lelkiismereti szabadság védelmében.

Éppen ezt az úrt próbálja meg betölteni az *Evangelikus Élet* október 14-i számában már bemutatott Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség (MEKDSZ, www.mekdsz.hu). A református alapítású, de felekezeti közösi, idén százhárom éves MEKDSZ a gyülekezetek kinyújtott karjaként próbál szolgálni

a főiskolákon, egyetemeken. Hívó diákok ugyanis alapíthatnak diákszervezetet a legtöbb intézményben. Így aztán a láthatatlan egyház mégiscsak ott lehet, és Isten nemcsak a régi gyermekeket gyűjti össze a diákkörökben, de olyanokat is megtalál, akik addig nem ismerték őt.

Így volt ezzel *Orczán Ákos Kund* is, aki az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karának hallgatójaként fedezte fel egyetemén a keresztény diákkör plakátját. Azelőtt nem járt gyülekezetbe, leszámítva a nagyobb ünnepeket. Egy mérnök-társa is hívta a közösségbe, ő pedig nem mondott nemet. „Kereszténynek gondolva magamat otthon éreztem magam, de nem igazán értettem szívvel az evangéliumot” – idézi fel akkori első élményeit. A közösség befogadta őt, Ákos pedig lelkesen járt a bibliatanulmányozásokra. A diákkörtől kapta első Bibliáját is. Megtért, sőt később maga lett a diákkör vezetője. Mivel nem volt gyülekezeti múltja, sokáig keresett gyülekezetet. Ma a budavári evangélikus közösség tagja.

...és otthonmaradók

Nem csak tékozló fiúk vannak persze. Akadnak szép számmal olyanok is, akik kifejezetten egyházi háttérrel kerülnek az egyetemre, és a MEKDSZ-diákkörbe is azért mennek el, hogy megmaradjanak a hívó közegben. „Golyaként kifejezetten kerestem egy keresztény közösséget” – emlékszik vissza *Bakó Csaba*. A diákkörben máig tartó baráti-testvéri kapcsolatokat kapott, és rengeteg praktikus dolgot tanult, amelyeket a gyülekezeti szolgálatban is kamatoztatott.

Egy németországi keresztényegyetemista-konferencián például nem „csupán” – a korábban egyébként magyar gyülekezetekben is szolgáló – *Andrew Page* ígéhirdetése fogták meg, hanem például ötletet kapott arra is, hogy miként tehetné jobbá, tartalmasabbá a gyülekezeti újságot. „Felismertem a közösség fontosságát; bibliatanulmányozási módszereket is kaptam, és gyakorlatiasabb lettem. A diákköri szervezési tapasztalatok nemcsak az otthoni kis ifi vezetésében segítettek, de azt is megtanultam, hogy nem jó, ha mindent csak a lelkesítőtől várunk. Fontos, hogy aktívan segítsük, egészítsük ki őt mindazzal, amihez talentumokat kaptunk” – válaszolja *Csaba*, amikor azt kérdezzük, mit kapott az egyetemi diákkörben. És hogy az egyetemi diákkör nem megy a gyülekezeti élet rovására, sőt támogatja is, jól jelzi: *Csaba* ma is a gödöllői református gyülekezet aktív tagja, immáron egyik presbitere.

Az ideai golyák közül is többen megtalálták már egyetemük diákkörét. A veszprémi Pannon Egyetemen anglistikát tanuló *Boros Ildikó* már végzős gimnazistaként is el-eljárt az egyetemi diákkörbe, most pedig már végképp nem kérdés számára, hogy hol a helye. Elmondása szerint leginkább a közösség közvetlensége fogta meg. „A diákkör olyan nekem, mint egy család az egyetemen” – meséli. És bár sok nem hívó barátot is szerzett már, a hívó társak, a közösség nélkül összehasonlíthatatlanul rosszabb lenne neki az egyetemre járni. Ildikó is úgy látja, juthat idő gyülekezetre és diákköre egyszerre. Ezt bizonyítja, hogy a balatonalmádi baptista gyülekezet plántálásában is részt vesz.

A MEKDSZ tehát a gyülekezetek kinyújtott karja az egyetemeken, főiskolákon, ahol Isten a diákokon keresztül szólít meg diákokat. Kérjük a gyülekezeteket, hogy imádkozzanak a jövő értelmiségét megszólító misszióért, és hívják fel fiataljaik figyelmét erre a lehetőségre!

■ GYURÁNÉ PINTÉR ANIKÓ

HIRDETÉS

A Fiatalok Krisztusért Alapítvány pályázatot hirdet vezetői poszt betöltésére. Keresünk azt a Krisztus-központú személyt, aki szereti a fiatalokat, felelősséget érez irántuk, és el tudja végezni a missziós társaság irányítását. A pályázati feltételeket a <http://www.yfc.hu/> honlapon lehet megtekinteni.

HIRDETÉS

Énekeskönyvek és évszázadok

Ünnepi tudományos ülés lesz november 8-án, csütörtökön az *Evangelikus énekeskönyv* megjelenésének huszonötödik évfordulója alkalmából az Evangelikus Hittudományi Egyetemen a *magyar tudomány ünnepe* keretében az egyetem egyházzenei tanszékének és a főté evangélikus Kántorképző Intézetnek a közös szervezésében.

PROGRAM:

10.00–10.25: Istentisztelet a templomban, igét hirdet Gáncs Péter püspök.

Előadások a díszteremben:

- 10.30–10.40: Megnyitó, köszöntés
- 10.40–11.00: *Énekeskönyvek az újkori evangélikus kegyességben* – dr. Hubert Gabriella
- 11.00–11.20: *Magyarországi kottás énekeskönyvek* – dr. Ecsédi Zsuzsanna
- 11.35–11.55: *Az európai énekreform és az 1982-es Evangélikus énekeskönyv* – Wagner Szilárd doktorandusz
- 11.55–12.15: *Az Evangelikus énekeskönyv és a Gyülekezeti liturgikus könyv kapcsolódási pontjai* – dr. Bence Gábor
- 12.15–12.30: Hozzászólások

Ebédszünet

14 órától korálünneplés a templomban. Közreműködők: a Stella énekegyüttes (vezető: *Abaffy Nóra*), a kelenföldi gyülekezet zenekara (vezető: *Bence Gábor*), az Evangelikus Hittudományi Egyetem énekkara (vezető: *Kinczler Zsuzsanna*), fúvósegyüttese (vezető: *Johann Gyula*) és liturgikus ének szemináriuma (vezető: *Finta Gergely*), valamint *Mekis Péter* és *Finta Gergely* (orgona).

Előzetes jelentkezés esetén ebédet tudunk biztosítani. Jelentkezni lehet: Evangelikus Hittudományi Egyetem, 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1/469-1050, 1/383-4537; fax: 1/363-7454; e-mail: teologia@lutheran.hu. Ünnepeinkre minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Dr. Csepregi Zoltán rektor

Október 31-én, szerdán a Duna Televízióban 14.55-től a *Luther a filmvásznon* című műsor kerül adásba. Magyarországon is bemutatják a mozit *Eric Till* kanadai rendező *Luther* című filmjét. A '20-as évektől kezdve sokan feldolgozták már mozgóképen a reformátor életét és munkásságát. Alakját már a némafilm korszakában vászonra vitték. A Lutheránus Világszövetség 1953-as hannoveri nagygyűlésén mutatták be *Curt Oertel* az *engedelmis lázadó* című filmjét. A '70-es években *John Osborne* drámája nyomán készült egy amerikai Luther-film. *Luther Márton* születésének ötszázadik évfordulója alkalmából, 1983-ban a kelet- és a nyugatnémetek egyaránt készítettek egy-egy filmet a reformátorról. *Eric Till* alkotása – *Joseph Fiennes*szel a főszerepben – ezekhez képest sok újdonsággal szolgál. Erről nyilatkoznak protestáns és katolikus teológusok, egyháztörténés szakértők, nézők és filmforgalmazók. A műsor arra a kérdésre keres választ, hogy mennyiben aktuális ma Luther Márton példája. Szerkesztő: *Erhardt Ágoston*; rendező: *Horváth Tamás*. *Eric Till* említett alkotását a Duna Televízió október 31-én 20.35-től sugározza.

HIRDETÉS

Meghívó

Őszintén Isten előtt csendesnap lesz az Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Nagybaráti Kör szervezésében november 17-én, szombaton 10-től 16 óráig Hévízgyörkön a művelődési házban és az evangélikus egyházközség templomában (Hévízgyörk, Templom tér). Megközelítés: vonattal a Keleti pályaudvarról a Hatvanba menő személyvonattal; busszal a Népstadion állomástól a turai járatral; autóval az M3-as autópályán vagy a 30-as úton.

PROGRAM:

10.00: Köszöntő – *Smidélus Zoltán*

10.15: *Bűnöséknél Isten előtt (Dán 9)* – dr. *Korányi András*

11.00: *Új lappal, küldöttként emberekért (Róm 12)* – *Szeverényi János*

11.45: Beszélgetés

12.30: Ebéd (szerény vendéglátás)

13.30: *Küldetésünk belső, külső akadályai (ApCsel 17,16 kk.)* – *Durkó Albert*

14.15.: *Küldetésünk új útjai (a samáriai asszony, Nikodémus, Zákeus, emmausi tanítványok)* – *Krámer György*

15.15: Úrvacsora – *Lindákné János Zsuzsa*; áldás – id. dr. *Fabiny Tibor*

HIRDETÉS

Prúsz-hétvége Balatonszárszón

2007. november 9–11.

A Protestáns Újságírók Szövetsége hétvégi szakmai programot szervez Balatonszárszón, az Evangelikus Konferencia- és Misszió Otthonban (8624 Balatonszárszó, Jókai u. 41.). Szeretettel várjuk tagjainkat és a protestáns újságírást érdeklődőket!

TERVEZETT PROGRAM

November 9. (péntek)

17 órától: érkezés, beszélgetés • 19 óra: áhítat • Vacsora • 20 óra: „Tollfordító” – Játékos szakmai ismerkedő est

November 10. (szombat)

Reggeli • 10 óra: *Novotny Zoltán* elnök köszöntője, kötetlen beszélgetés • 11 óra: Költségvetés és lelkiismeret – Beszélgetés dr. *Matolcsy György* volt gazdasági miniszterrel. Moderátor: *Faggyas Sándor*, a Prúsz elnökségi tagja • 12.30: Ebéd • 14 óra: Egyház az államban vagy állam az egyházban? – Vendégünk dr. *Csepregi András* evangélikus lelkész, az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadója. Moderátor: *Csoma Áron*, a Prúsz alelnöke • 16 óra: Nyilvános Prúsz-elnökségi ülés • 18 óra: Vacsora • 19 óra: *Opperheim József* költői borász bemutatója, borkóstolás

November 11. (vasárnap)

Reggeli • 10 óra: áhítat • Hazautazás

Részvételi díj (amely péntek estétől vasárnap délelőttig egy főre tartalmazza az étkezéseket és a szállást): Prúsz-tagoknak – 6000 Ft; nem Prúsz-tagoknak – 8000 Ft. Aki szombat délelőtt kapcsolódik be a programokba, a jelzett ár felét fizeti. További információk kérhetők *Boda Zsuzsától* (tel.: 20/824-8283; e-mail: zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Jelentkezési határidő: november 5., hétfő.**

Ifjak akciója az éhezőkért

Több száz kilogramm élelmiszer gyűlt össze

Ha az éhezésről beszélünk, az emberek lelki szemei előtt általában Afrika vagy Ázsia szegényebb országai jelennek meg, pedig csak körül kell néznünk a közvetlen környezetünkben – akár egy pályaudvaron, akár egy aluljáróban –, hogy észreveggyük: van mit tennünk helyben is.

A Keresztény Fiatalok az Ifjúsáért Egyesület (Kefi) október 16-án, az élelmiszeri világnapon e gondolat jegyében szervezett rendkívül sikeres akcióit Gö-

döllőn a rászorulókért. Meleg, főtt étel napok óta nem evő hajléktalanok, kissemmizett, átvert vagy egy szerencsétlen félreértés, vita miatt rossz útra tévedő gödöllőiek, elhanyagolt idősek könnyes szemmel mondtak köszönetet egy-egy falat élelmiszerért és pár kedves szóért.

Megható pillanatoknak lehettek tanúi azok, akik ellátogattak a Szabadság téri áruház előtti adománygyűjtésre és -osz-

tásra, hiszen rengeteg embernek sikerült örömet szerezni az összegyűlt több száz kilogramm élelmiszerrel.

Fiatalok és idősebbek egyaránt kitétek magukért: az egyesület munkatársai kaptak szendvicseket diákoktól, csokipénzből felajánlott adományt egy négyéves kislánytól, házi süteményt és almát egy nagymamától, de még hajléktalanok is felkeresték a szervezőket, hogy segítsenek még jobban rászoruló sors-társaikon.

Az adományok egy részét helyben szétosztották a rászoruló (hajléktalanok, idősek, nagycsaládások) között; szinte mindenkinek két, élelmiszerrel tömött szatyort jutott. A tartós élelmiszereket a Forrás Családsegítő Szolgálatnak továbbították; ők pontosan tudják, hol van leginkább szükség az adományokra.

„Az egyesület célja a segítségnyújtáson kívül az volt, hogy felhívja a figyelmet az éhezőkre, hiszen egyre többen, Magyarországon is több százezren vannak, akiknek napi pár falat élelem megszerzése is komoly gondot okoz” – foglalta össze az okokat és a célokat Nagy *Adrienn*, a Kefi elnöke. Elmondta azt is, hogy a fiatalok már készülnek a következő segélyakciójukra, amely valószínűleg egy karácsonyi ajándékosztás lesz.

■ BOKOR PÉTER

175 év a segítségnyújtás útjain

Jubilál a Gusztáv Adolf Segélyszervezet

▶ A reformációra emlékező október 28-i istentiszteleten, a győri evangélikus templomban kerül sor az alapításának 175. évfordulóját ünneplő Gustav-Adolf-Werk (GAW) köszöntésére. Az évforduló alkalmából – olvasóink számára – dr. Békefy Lajos foglalta össze a magyarországi protestáns egyházak életében még ma is fontos szerepet játszó szervezet történetét. Mert, ha valaki nem tudná, ez a lipcsei székhelyű segélyszervezet hazánkban is évtizedek óta segíti a protestáns gyülekezeteket, egyházakat, lelkészeket, nem utolsósorban pedig – ösztöndíjjal – a külföldön tanulni vágyó protestáns teológusokat...

Az 1832-ben alapított Gustav-Adolf-Werk az Európában, Latin-Amerikában és Közép-Ázsiában élő protestáns kisebbségeket segélyező szervezet. Feladatai közé tartozik a templomépítések és renoválások pénzügyi támogatása, szociális és diakóniai segélyek nyújtása gyülekezeteknek, lelkészeknek, egyháztagoknak.

Tegyük jót mindenkivel...

Bibliai mottójuk Gal 6,10: „...míg időnk van, tegyük jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben.”

A GAW feladatának tekinti a belső protestáns ökumené – az evangélikusok, reformátusok, baptisták, kongregacionalisták, pünkösdiel, presbiteriánusok, valdensok közötti kapcsolatok – ápolását, a kölcsönös segítségnyújtást. Lelki-teológiai támogatást nyújt ahhoz is, hogy a protestáns kisebbségek nem keresztény környezetben is megélhessék hitüket, és azt tovább is tudják adni. Harmincöt országban negyven egyházzal tart fenn partneri kapcsolatot. Évenként mintegy százötven, a jubileum évében százhatvanegy projektet finanszíroz.

A II. Gusztáv Adolf svéd király nevét viselő szervezet 1994–2006 között negyvenmillió euró, azaz több mint tízmillió forint összeget szánt segélyezésre.

Miért éppen Gusztáv Adolf?

A lipcsei evangélikus szuperintendens, D. Christian Großmann professzor a svéd király, II. Gusztáv Adolf (1594–1632) halálának kétszázadik évfordulóján szólította fel az ünnepi összejövetel résztvevőit arra, hogy támogassák a diaszpórában élő protestáns hitestevőiket.

A svéd király nevének választása utalás arra, hogy nehéz időkben is lehet gyakorolni a hitbeli helytállást és szolidaritást, amint azt a lutheránus uralkodó Európa nehéz helyzetében tette. Az „éjszaka oroszlánjának” nevezett II. Gusztáv Adolf Észak-Németországtól egészen Münchenig vonult seregével, hogy a jogfosztott lutheránusoknak visszaadja vallásuk gyakorlásának lehetőségét. Tizenhat hónapos felszabadító hadjárata eredményeként a protestánsok mindenütt szabadsághoz jutottak.

A 19. században azonban már nem a kard, hanem a pénz volt az az eszköz, amelyet szenvedő hitestevőiknek igyekeztek rendelkezésükre bocsátani a szervezet jótevő adakozói. Az első „reagálás” D. Christian Großmann indítványára 1833-ban érkezett; az első segélyezett gyülekezet pedig, ahová már a Gusztáv Adolf Alapítvány küldte meg a segélyt, egy Ingolstadt-közi kis egyházközség volt. 1841-ben Karl Zimmermann darmstadtai udvari prédikátor felhívást küldött a protestáns világhoz, melyben közölte: megalakította a Diaszpóra Együletet, németországi, illetve azon kívüli gyülekezetek támogatására.

Az „egyház másokért” szervezet gyors növekedése 1843-ban jelent meg első füzetük, amelyben felsorolták a támogatottakat és a támogatás mértékét. 1844-ben megindult tengerentúli szolgálatuk, Buenos Aires protestánsaival vették fel a kapcsolatot. 1851-ben megkezdődött a szervezett női munka, illetve annak támogatása. 1904-ben kezdték el a gyermek- és ifjúsági munkaágak segélyezését. 1930-ban szentelték fel a lipcsei Rendtorff-házat, amely 1939-ig a szórványegyházakból érkezett teológusoknak adott otthont.

Az „egyház másokért” szervezet gyors növekedése

1946-ban a segélyszervezet betagozott az EKD-ba, a Németországi Protestáns Egyházak szervezetébe. 1947-től indult meg a kettéosztott Németország keleti felében, a Német Demokratikus Köztársaságnak nevezett ország részben az intenzív segélyezés. 1966-ban írták alá az úgynevezett berlini egyezményt a keleti és a nyugati ág együttműködéséről.

1946-ban a segélyszervezet betagozott az EKD-ba, a Németországi Protestáns Egyházak szervezetébe. 1947-től indult meg a kettéosztott Németország keleti felében, a Német Demokratikus Köztársaságnak nevezett ország részben az intenzív segélyezés. 1966-ban írták alá az úgynevezett berlini egyezményt a keleti és a nyugati ág együttműködéséről.

1992-ben Herrnhutban került sor az újraegyesülésre. 2000-től létrejött a Belnémet Diaszpóra, melynek feladata a németországi protestáns gyülekezetek támogatása.

Beszédes számok a találékony szeretetről

Segítségek a magyar protestantizmusnak is áldás. A segélyszervezet évtizedek óta nyújt jelentős támogatást a magyar evangélikus és a református egyháznak. Jelenleg hét projektet támogatnak, négyet a református, hármat az evangélikus egyházban, összesen 108 ezer euró értékben.

Lapjuk, az 1955 óta folyamatosan megjelenő *Gustav-Adolf-Blatt*, továbbá internetes honlapjuk folyamatos és átfogó képet ad összes segélyezésükről. Emellett ígérhetéseket és prédikációs segédanyagokat is közlésznek.

Németországban a 175. évforduló tiszteletére 175 gyülekezetben tartanak ünnepi megemlékezéseket, hálaadást. De szerveznek olyan utakat is, amelyek célja a diaszpórák közösségek meglátogatása, az ott élőkkel egy-egy közös feladatban – például építkezésen, ifjúsági táborok létesítésében, programok lebonyolításában – való tevőleges részvétel. Ilyenre került sor a nyár folyamán Észtországban, Bulgáriában, Olaszországban, Romániában, Csehországban. De szerveznek előadásokat is, melyeknek a témája a misszióval foglalkozik, kiváltképpen a globalizáció kihívásai között.

Semináriumakon, a lipcsei egyetem teológiai fakultásán volt már előadó a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, dr. Bölcskei Gusztáv, illetve Balog Zoltán lelkész is. E sorok írója pedig – sok hazai és Kárpát-medencei lelkésszel együtt – jó szívvel emlékezik arra, hogy előbb Wittenbergben, majd két évtizeddel később Heidelbergben lehetett a GAW stipendistája (ösztöndíjasa) rövidebb-hosszabb ideig.

A szervezetnek jelenleg dr. Wilhelm Hüffmeier lelkész az elnöke, két helyettese Martina Helmer-Pham Xuan lelkész és Martin Herche esperes. Ők is, a mögöttük lévő kiterjedt szervezet munkatársai is éppúgy, mint a támogatók százezrei, köszönetet érdemelnek imáikért, adományaikért, „fantáziadús” szolidaritásukért. A GAW nélkülözhetetlen szolgálatán pedig továbbra is maradjon Isten áldása!

Luther csoki

Németországban Luther Márton arcképével díszített csokoládé kapható. A keserű édesség a Rotstern cég terméke.

A Luther csoki jó. Főleg annak, aki szereti a valódi kakaóból készített édességet, amely ebben az esetben inkább keserű, de tiszta zamatú. Ám a csokoládé megítélése tapasztalatom szerint mégsem egyértelmű. Egyesek a keserűséget érzik ki belőle, mások azt a tisztaságot, amelyet régen vagy még sosem élveztek.

Nem így volt-e Luther idejében is? Az ő új tanítása is milyen sok keserűséget okozott ellenfeleinek. Hiszen olyasmire nyúlt a bűncédula elleni fellépésével, ami a korabeli egyházat súlyosan, egzisztenciájában érintette. Sok egyéni és egyházi bűnre mutatott rá, márpedig mindannyian tudjuk, hogy ma is ez a legelfogadhatatlanabb tett a keresztények részéről azok számára, akik még menekülnek lelkiismeretük elől.

Mások azonban, akik minden bizonnyal már maguk is szenvedték lelkükben a sok igazságtalanságot, egyházi és világi elnyomást, az istentelen papok szegényét, úgy engedték magukhoz a fiatal wittenbergi teológusprofesszor tanításait, mint valami igen tiszta forrásból merített, új igazságot. Amely – és talán éppen ez Luther legnagyobb érdeme – egy szerető és szerethető Isten mutatott fel, nem olyat, aki az ember vesztét és örök gyötrelmét akarja, hanem olyat, akit legfeljérhetően a teközőlő fiú apjának alakjában mutatott be Jézus Krisztus. Aki önnön Fiát is feláldozta szeretete, irgalma, kegyelmessége bizonyosságául. Akinek tiszteletére öröm összejönni a hitestevőkkel. Akit a világon milliárdok imádnak. Aki új életminőséget képes adni az embereknek.

Luther érdeme, hogy istenkeresésének gyötrelmei közepette abban a középkori sötétségben is ezt az Isten ismerte fel, és nem félt előállni vele, hogy másoknak is boldogságuk, lelkiileg egészségesebb életük legyen.

Luthert olvasva mindig megdöbben, hogy milyen egyszerű szavakkal tudott tanítani. Ez bizony ma is minta valamennyi keresztény – nem csak a lelkészek – számára. Csak azt lehet egyszerű szavakkal továbbadni, amit mi magunk is hiszünk, vallunk és élünk.

Hogyan kerülhetett Luther Márton egy csokoládé papírjára? Talán mert meghökkenő, frappánsnak vélt szlogent találtak hozzá: „Megéri a bűn(beejs)!” (Die ist eine Sünde wert!). Talán mert a reformátor arcképével együtt a szlogen felkeltheti a kíváncsiságot, és így könnyebben el lehet adni a terméket. Talán mert ötszáz év múltán mégsem botránnykó Luther személye a saját országában. Sőt mint nemrégiben egy lakossági felmérésben olvastam, a németek történelmük egyik legjelentősebb alakjának tekintik.

Keserű a Luther csoki, de érdemes megkóstolni.

■ SZEGFŰ KATALIN

Foltozatlan múlt

Vitális Judit felvétele a budapesti Ötvenhatosok terén október 20–24. között „berendezett” Nyitott Múzeumban készült

1956 üzenete Nagyszénáson Fecske Pál emlékezete

Mit jelent egyházunk számára a reformáció, és mit jelent magyar népünk számára az 1956-os forradalom? – e kettős kérdésre keresték a választ október 20–23-án a nagyszénási missziós napok résztvevői. Az Orosházi Evangélikus Egyházközség ifjúságának közreműködésével lezajlott rendezvénysorozat több programjának is a helyi gyülekezeti ház adott otthont. A Schleswig-holsteini Martin-Luther-Bund támogatásával 2004-ben felújított egykori óvodaépület a gyülekezetben 1956 és 1979 között szolgáló lelképásztor nevét viseli; annak a Fecske Pálnak a nevét, akinek az '56-os forradalom idején tanúsított helytállását immár emlékoszlop is hirdeti.

Az emlékoszlop leleplezésére – lapzártánk után – a Ribár János esperes szolgálatával megtartott 23-i ünnepi istentisztelethez kapcsolódóan kerül(t) sor. (A forradalom ötvenedik évfordulójának délelőtti Fecske Pálról elnevezett versmondó verseny zajlott a gyülekezeti házban.)

A missziói sorozat záróakordjaként az orosházi fiatalok ifjúságiének-összeállítása, valamint Deák László lelkész evangélizációja vonzott sokakat a nagyszénási művelődési házba.

▶ EvÉlet-infó

MEGHÍVÓ

ALAPKÖLÉTELEL
A REFORMÁCIÓ 490. ÉVFORDULÓJÁN
2007. OKTÓBER 31-ÉN 17³⁰-KOR
Helyszín: A Bajza U. Városgazdai fasor sarkán levő parkban

A reformáció 490. évfordulóján az Erzsébetváros Önkormányzata a kerület protestáns gyülekezeiteinek részvételével helyezi el a „REFORMÁCIÓ PARK” alapkövét

Közvetlenül kapcsolódó ünnepi istentisztelet a Fásori Evangélikus Templomban 18⁰⁰-tól
Egyedül kegyelem! Egyedül hit!

Közreműködők:
a Fásori Evangélikus Egyházközség Kórusa (FAFÖK) és a Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet Énekkara

Ünnepi beszédet mond:
HUNVALD GYÖRGY
polgármester

Az ünnepi istentiszteletet vezetik:
Gáncs Péter
evangélikus püspök

Dr. Mészáros Kálmán
baptista elnök

Dr. Nagy Tibor
ny. református püspök h.

Info: fisor.lutheran.hu

Az '56-os forradalom egyik sokatmondó szimbóluma a lyukas nemzeti lobogó, melynek közepéből a forradalmárok kitepték a zsarnokságot jelképező Rákosi-címert.

Minden tisztulás, megújulás egy határozott „nem”-mel, a régi elutasításával kezdődik. Ma, amikor némi szorongással ünneplünk, sokakat kísért a mindent és mindenkit tagadó keserűség szelleme. Pedig fontos, hogy a határozott nemet világos igen is kövesse. A zászló szíve közepe nem maradhat üresen!

Ezekben a napokban nemcsak az ötvenegy évvel ezelőtti forradalom és szabadságharc emlékét szeretnénk méltóképpen megünnepelni. Október – többek között – a négy száz kilencven évvel ezelőtti lelki forradalom, a reformáció hónapja. Luther Márton is először egy határozott nemet fogalmazott meg mindarra a deformációra, lelki-szellemi szennyeződésre, amely másfél évezred alatt ráakodott Krisztus testére, az anyaszentegyházra. Ő is a centrumot, az egyházi élet szíve közepét akarta megtisztítani és feltölteni az ősi bibliai forrásból. Az újra felfedezett isteni kincsek mindmáig friss, mi több, frissítő ajándékok: egyedül Jézus Krisztus, egyedül a belé kapaszkodó hit, az általa nyert kegyelem és a róla tanúskodó Szentírás.

Ma is kulcskérdés: mi vagy ki uralkodik a szívünkben, ki lép életünk centrumába? Arról a bizonyos legelső vasárnapról, az első feltámadási ünnepről így tudósít János evangélista: bár a félelem miatt a tanítványok zárt ajtók mögött szorongtak, Jézus belépett, megállt közepén, és így köszöntötte őket: „Békesség néktek! Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket.” (Jn 20,21)

Istennek ez a békessége, amely minden kínzó ürességet betölt, és minden értelmet meghalad, őrizze meg szívünket és gondolatainkat, közös ünneplésünket és hétköznapijainkat az Úr Jézus Krisztusban!

■ GÁNCSS PÉTER

(Lelki útravaló – Elhangzott az MR1 Kossuth rádió Vasárnapi újság című műsorának október 21-i adásában.)

■ CZENTHE MIKLÓS

Az evangélikus Maléter

► **Kilencven éve született az '56-os forradalom és szabadságharc mártírja, a Nagy Imre-kormány honvédelmi minisztere, Maléter Pál (1917–1958). Személyének és pályafutásának megértéséhez hozzájárulhat, ha felidézük a felvidéki evangélikus polgárságban gyökerező családi hátterét. Elkísérjük az Üllői út 24. alatt egykor működő híres Luther Otthonba, melynek 1939 első félévében lakója volt, és szó esik „titkos evangélikus esküvőjéről” is.**

A 20. századi magyar történelem sajátja, hogy még legfontosabb történelmi eseményeinkkel és azok főszereplőivel kapcsolatban is sok az ismeretlen, fehér folt. Különösen áll ez az 1956-os forradalomban az ismeretlenségből üstökös-ként kiemelkedő Maléter Pálra. Mentalitásában, családi és kulturális hátterében meghatározó volt édesapjának, Maléter István, az eperjesi jogakadémia neves evangélikus tanárának alakja. (Róla néhány éve kiváló tanulmány jelent meg Maléter István és a balítéletek címmel Filep Tamás Gusztáv tollából; az írás a szerzőnek A hagyomány felemelt tőre címmel Budapesten 2003-ban kiadott kötetében olvasható.)

A Maléter család Eperjesen

Maléter István jómódú kassai polgári családból származott. Gondos iskoláztatásának és utazásainak köszönhetően európai szintű társadalomtudományi műveltségre tett szert. 1905-ben rövid ideig Kassa szabad királyi város polgármestere volt, majd 1910-ben hívták meg a Tarca-parti Athénként emlegetett Eperjes – akkor már egyetemi szintű – evangélikus kollégiumába; 1916-tól rendes tanári állást nyert. Negyvenöt éves korában, 1915-ben vette feleségül özvegy Ghillányi Györgyné született Lakner Margitot. Maléter Pál egyetlen gyermekükként született Eperjesen 1917. szeptember 4-én. Édesanyja első házasságából származott Maléter féltestvére, Ghillányi Margit (később Sárközy Eleménné).

A történelem már ekkor beleszólt a család sorsába. A polgári és demokratikus eszmékkel rokonszenvező Maléter István, aki kapcsolatban állt Jászi Oszkárral és a Huszadik Század című polgári radikális folyóirat körével, az 1918-as őszirózsás forradalom idején az eperjesi nemzeti tanács vezetője lett. Az elvesztett háború következtében 1918 végén cseh katonaság szállta meg Eperjest. A több száz éves Eperjesi Evangélikus Kollégium működését betiltották, az eperjesi jogakadémia Miskolcra költözött, ahol 1925-ig fenntartották Maléter tanszékét. Maléter István azonban a Csehszlovákiához került Eperjesen maradt, részt vett a szlovákiai magyar kisebbség politikai és kulturális életében.

Mint európai nivójú, tudományos alapokkal rendelkező kisebbségpolitikai szakembert kérték fel az 1933-ban létrehozott, Magyar Figyelő című szlovákiai magyar tudományos folyóirat főszerkesztőjének. A lap első számát a cenzúra elkobozta; politikai okokból éppen Maléter István tanulmányából (A magyar kisebbség problémája a Csehszlovák Köztársaságban) törölt részeket, összesen tizenhárom helyen. Az olvasókhöz az elkobzás utáni „második kiadás” került. Maléter István 1933. december 13-án váratlanul meghalt; a főszerkesztői poszt halála után mindvégig betöltetlen maradt.

Evangélikus „csatlakozás”

A kisebbségi magyar sors, az eperjesi kuruc hagyomány hatott Maléter Pálra: apja egyik levelében mint „szemvedélyes magyar”-ról beszélt fiáról.

Maléter Pál 1935-ben érettségizett Eperjesen – szlovák nyelven, mivel a magyar gimnáziumi oktatás akkorra már megszűnt a városban. A prágai egyetemre került, ahol négy féléven át

orvosi tanulmányokat folytatott. Életének első komoly fordulata ekkor következett be: Maléter az 1938. őszi müncheni egyezményt követő felfokozott politikai légkörben hazaköltözött Prágából Eperjesre. Az Egyesült Magyar Pártban vállalt szerepet: a Sárosi Nemzeti Tanács jegyzője és futárja lett; az eperjesiek azt szerették volna, hogy a várost is Magyarországhoz csatolják.

Az első bécsi döntés a Felvidék magyarlakta déli sávját visszacsatolta Magyarországhoz, de Eperjes csehszlovák fennhatóság alatt maradt. A csehszlovák hatóságok várható retorziója miatt Maléternek 1938 novemberében át kellett jönnie Magyarországra. Budapestre költözött, féltestvéréhez, Sárközy Ghillányi Margithoz.

Mivel nem akart a terhükre lenni, 1938. december 17-én felvételi kérvényt írt a Luther Otthonba: „A Luther Otthon tekintetes Igazgatóságának, Budapest. Alulírott azon tiszteletteljes kérelemmel fordulok a tek. Igazgatósághoz, hogy engem, ki ev. vallású orvostanhallgató vagyok, 1939. jan. 1-től június végéig vagy a családom följövetelét a »Luther Otthon« bentlakó tagjál felvenni szíveskedjék. Tekintettel azon körülményre, hogy szülőföldem és édesanyámat kénytelen voltam a még megszállt területen levő Eperjesen (Sáros vm.) hagyni, valamint tekintettel arra, hogy néhai édesatyámat, ki ev. jogakadémiai tanár volt, a csehnek nyújtóján kívül bocsátották el, tisztelettel kérem a tek. Igazgatóságot, hogy a 80 p. biztosítékot elengedni szíveskedjék. Kérem méltányos pártfogását kérve maradok a tek. Igazgatóság iránt, mely tisztelettel Maléter Pál.”

Budapest 1938. XII. 17.
mely tisztelettel
Maléter Pál.

Az Evangélikus Országos Levéltárban, a Luther Otthon anyagai között megmaradt, eddig ismeretlen Maléter-iratok érdekes adalékkal szolgálnak Maléter pályájához egy eddig kevésbé ismert életszakaszból.

Az evangélikus egyetemes egyház Üllői út 24. alatti székházában 1908 óta működő híres egyetemista-fiúkollégium, a Luther Otthon vezetője ebben az időben Kuthy Dezső evangélikus lelkész, egyetemes (országos) főtitkár volt. Bár az iratok száraz adatai erre nem utalnak,

Maléternek a Kuthyval való jó személyes kapcsolata innen eredeztethető.

A kollégiumi törzslap szerint a csehszlovák állampolgárságú és Eperjes, Hlinka utca 92. alatti lakos Maléter Pál 1939. január 5-én költözött az Üllői úti otthonba. Fábry Viktor eperjesi evangélikus lelkész állított ki számára erkölcsi bizonyítványt.

Maléter beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi karára; özvegyénél megmaradt lecke-könyvének tanúsága szerint kiváló professzoroknál tanult. 1939. június 14-én még kérvényezte a Luther Otthonba való felvételét az 1939/40. tanévre is.

Ezt követően újabb jelentős fordulat történt életében: Maléter – a rá jellemző gyors elhatározással – katonai szolgálatra jelentkezett.

Katonapályán

A fordulat oka talán az anyagiak szűkössége volt, hiszen néha újságot árult, hogy zsebpénzhez jusson. A magyar állampolgárság megszerzése végett jelentkezett egyéves önkéntesi katonai szolgálatra. A magyar királyi 1. honvéd gépkocsizó zászlóaljnál vett részt karpaszományos kiképzésen. Itt valódi fordulatként, talán rábeszélésnek engedve, végképp megszakította orvosi tanulmányait, és a katonatiszti pályát választotta.

1940 őszén felvették a Ludovika Akadémiára; itt elvégezte a háborús időben gyorsított tisztképző tanfolyamot. 1942.

december 6-án történt tisztté avatása után hadnagyként kezdte meg szolgálatát – saját kérésére Kassán, a 2. honvéd páncélos felderítő zászlóaljnál. Nem sok választotta el attól, hogy egységével harcra keveredjék az országot 1944. március 19-én megszálló német csapatokkal. Ehelyett azonban egységét 1944 áprilisában a keleti frontra vezényelték. Május 2-án, a szovjetekkel való harc közben megsebesült, és fogságba esett.

Itt újabb meglepő fordulat történt. Maléter az orosz fogolytáborban nem

különbéle harci feladatokat hajtott végre az ellenséges vonalak mögött. A kalandos és kockázatos vállalkozásokat jó érzékkel, nagy bátorságot mutatva hajtotta végre, és szerencséjére sértetlen maradt.

1945 januárjában már Debrecenbe, az ideiglenes kormány által szervezett új magyar hadsereg kötelékébe került. A minisztériumok őrzésével megbízott őrszázalaj parancsnoka lett, főhadnagyi rangból századossá léptették elő. A koalíciós években, 1946–48-ban a határőrségnél teljesített zászlóalj-parancsnoki szolgálatot az Ipoly menti határrezsén. Mivel Kuthy Dezső 1943-tól 1948-ig ugyancsak itt, Balassagyarmaton volt dunáninneni püspök, talán felújíthaták ismeretségüket.

1948 márciusa és augusztusa között Maléter a köztársasági elnök testőrségének lett a parancsnoka. Korántsem mellékes epizódja ez a néhány hónap Maléter életének, hiszen a korábban református pap, Tildy Zoltán 1956-ban emlékezhetett hajdani testőrtisztjére, és a Nagy Imre-kormány tagjaként így ajánlhatta bizalmi pozícióra.

Vallás, válás és vállalás

Maléter 1945 szeptemberében vette el első feleségét, Pausz Mária, aki a Maléter családdal korábban ismerősi viszonyt ápoló kassai, hívó katolikus polgári családból származott. A szegedi dómban volt az esküvő; a fiatal pár otthonát az ostrom után romos Budapesten, majd Vácott rendezte be. Három gyermekük született: 1946-ban Pál, 1947-ben Mária és 1949-ben Judith. 1950-től újra Budapesten laktak.

Az aktív katonatiszti pályát választó Maléter életébe az 1948-tól felerősödő kommunista diktatúra szölt bele. Felesége a családjától örökölt hívó katolikus és konzervatív világnézetet képviselve nem volt hajlandó „átnevelődni” az új idők szerinti „népi demokratikus” irányba. Az állandó politikai megfigyelés és nyomás magánéletükre is kihatott, és hozzájárult ahhoz, hogy házasságuk fokozatosan megromlott.

Pausz Mária később így emlékezett vissza férjének egy akkori kijelentésére: „Ne aggódj, Mária, amikor eljön az ideje, ott leszek, ahová tartozom.” 1953-ban Maléter különköltözött családjától, majd egy rövid békülesi kísérlet után 1954-ben végleg elváltak. Pausz Mária ezt követően nehéz körülmények között nevelte három gyermekét, ezt az időszakot a hatósági zaklatások jellemezték; lakásukba erőszakkal idegeneket költöztettek.

Így szölt bele a Rákosi-rendszer Maléter családi életébe; a tiszt katonailag is kevésbé jelentős beosztásokba került. Az '56-os forradalom előtt az úgynevezett munkászászlóaljak parancsnoka lett (ezek voltak elhelyezve a Kilián-laktanyában).

Ezekre a nehéz időszakokra leginkább csak személyes emlékezők vetnek fényt. E sorok írójának alkalma volt telefonon beszélgetni Maléter Pál özvegyével, Gyenes Judithtal, aki örömmel fogadta az „evangélikus érdeklődést”. Engem mindenekelőtt egyházi esküvőjük háttere érdekelt.

Gyenes Judith családja közeli rokonságban volt Maléter Pállal, aki nagybátyja volt a jóval fiatalabb Judithnak. Mikor Judith egy autóbaleset miatt kórházba került, Maléter többször meglátogatta: a kapcsolatból szerelem, majd házasság lett. A politikai problémák azonban itt is megmutakoztak: Judith édesapja először nem pártolta a házasságot, mert nem helyeselte – ideológiai fenntartásai voltak ellene –, hogy Maléter a Magyar Néphadsereg magas rangú tisztje maradt

a Rákosi-rendszer idején is (hiszen Maléternek is, mint a katonatisztek túlnyomó többségének, be kellett lépnie a pártba). A véleménykülönbség miatt a Gyenes szülők nem is mentek el az esküvőjükre, ami nagyon fájt a hívó katolikus Judithnak. A kommunista diktatúrában azonban Maléter beosztása miatt ő sem járhatott templomba. Minden este kettesben mondtak el egy imádságot a férjével.

Judith emlékezete szerint Maléter 1954-ben lényegében már kiábrándult a rendszerből, személyesen pedig krisztusi elveket vallott. Az embertársainak való segíteni akarás jellemezte őt, környezetét szerette. Judith máig őrzi Maléter Bibliáját, melyet Kuthy Dezső dedikált neki.

A titkos esküvő

Ilyen nehéz politikai és családi légkörben érkezett el 1954 májusában az esküvő időpontja. E titkos esemény – mely jellemző volt a korra – értékelhető akár szimbolikusan is Maléter helyzetében és magatartásában. A polgári esküvő 1954. május 8-án volt, majd néhány nappal rá került sor Maléter Pál és Gyenes Judith házasságának evangélikus lelkészi megáldására.

Az „egyházi esküvőn” egyikük családjából, ismeretségi köréből sem lehetett jelen senki, sőt nem is tudhattak az eseményről. A menyasszony fehér fátylát táskába rejtve, autóval mentek oda, de jóval korábban kiszálltak, és úgy tettek, mintha csupán sétálnának egyet.

A titokzatos körülmények között lezajlott eseményre Kuthy Dezső nyugalmazott dunáninneni püspök pestlőrinci házában került sor. Korányi Andrásnak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egházatörténeti Tanszéke adjunktusának köszönhetően tudtam meg, hogy Kuthy Dezső lánya jól emlékszik a fiatalkorában történt eseményre. A ház egyik helyisége úgynevezett Luther-szobának volt berendezve, ebben zajlott a szertartás. Mivel azonban Kuthy Dezsőék házába társbérleket telepítettek, meg kellett várnunk a távozásukat, és csak ezután kezdehetett el a szertartást. A szoba ez alkalomra kápolnává lett átalakítva, párnák szolgálták térdeplőként.

A szertartás után Kuthyék vendégül látták ebédre Malétereket. Kuthy Dezső azt mondta, Maléter név nélkül be fogja őket anyakönyveztetni, de ez az akkori körülmények között mégsem történhetett meg.

Judith asszony elmesélte, hogy a Gyenes család aztán fokozatosan megbékélt Maléterrel, kiderült, hogy nézeteik nem is különböznek jelentősen. Elmondta azt is, hogy Maléter Szlovákiában, Eperjesen élő édesanyját minden évben egyszer (1954. december, 1955, 1956) meglátogatták. Judith ekkor ismerhette meg azokat a hajdani polgári jómódról árukkodó lakáskörülményeket, amelyek között Maléterék éltek. Az eperjesi Fő utcán levő lakásban értékes festmények, történelmi értékű bútorok voltak. A család egyéb vagyonát, a két világháború közötti gömőri üdülőt és a kassai bérházat akkorra már elvesztették.

Malétert ezredesi rangban érte az 1956. őszi magyar forradalom, amely neki a történelmi hírnevet, de egyúttal az 1958. június 16-án elkövetkező mártíromságot is jelentette. Írásunkban erre nem térünk ki, hiszen ezt a történelmi irodalom bőven tárgyalta. Májig alapvető ezek között Horváth Miklós hadtörténész Maléter Pál-életrajza (Budapest, 1995).

Gyenes Judithot állásából kitették, hosszú ideig csak segédmunkási és háztartási alkalmazotti tevékenységet végezhetett. Csak az 1980-as években kapott egy könyvtárosi beosztást. Maléter első felesége, Pausz Mária a három gyermekkel az 1956-os forradalom után Amerikában telepedett le. Ifjabb Maléter Pál építészmnökként dolgozott, 1989 után többször járt Magyarországon. Maléter édesanyja még megélte a fiával történt szörnyűséget, 1966-ban vagy '67-ben halt meg.

Az '56-os mártírok 1989-es újratemetésénél Maléter Pál részére evangélikus lelkészek adták meg a végtisztességet.

A Biblia leginkább a szegények és az elit olvasmánya

A Bibliát Magyarországon jellemzően a rossz körülmények között élők és az elit tagjai olvassák – mondta Tomka Miklós, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Szociológiai Intézetének vezetője azzal kapcsolatban, hogy 2008 a Biblia éve lesz.

A professzor szerint a legnagyobb érdeklődés a falusi szegényebb emberek között mutatható ki; az ő köreikben még mindig élő gyakorlat a templomba járás, és a szabadidő eltöltésére is kevesebb lehetőség adódik, ugyanakkor nyugodtabb az élet.

Az értelmiség soraiban szintén kialakult egy jelentős vallásos réteg, amely komoly családi hagyományokra tekint vissza ezen a téren. A középosztály soraiban – így a munkások, alkalmazottak között – viszont nem jelentős a vallásos témájú könyvek olvasása, a Biblia forgatásának

most tapasztalható mértékű visszaszorulása azonban új keletű jelenség – nyilatkozta a Magyar Távirati Irodának.

Tomka Miklós kutatásai szerint a Bibliaolvasás elterjedtségét tekintve a volt szocialista országokkal összehasonlítva Magyarország áll a legrosszabb helyen, az egykori szovjet tagállamokat és Albániát leszámítva. Noha a családok nyolcvan százalékának van Bibliája, annak olvasása a társadalom két említett „szélső rétegét” kivéve mégsem vált szokássá – fejtette ki.

Véleménye szerint Kelet-Közép-Európában a pártállami diktatúrát utóhatásként az embereknek nincs kiforrott világnézetük, a társadalmi viszonyokkal azonban sokan elégedetlenek, ami megmagyarázza a keresztény vallás legfontosabb könyve, a Biblia felé való fordulást.

A Szentírás olvasása közösségi formá-

ban a legjellemzőbb, ami a történelmi egyházak által szervezett társaságokban és a kisegyházakban egyaránt a vallási élet szerves részét képezi. Ez azonban nem volt mindig így: a katolikus egyház csak a második világháború után kezdte szorgalmazni a Szentírás olvasását, míg a protestánsok ezt gyakorlatilag egyházaik meg alapítása óta tevékenységük középpontjába állították – emlékeztetett. Ebből fakadóan a katolikus, illetve a protestáns többségű országok között most is kimutatható a különbség a Biblia ismeretét illetően.

A kereszténység – Tomka Miklós meglátása szerint – például az iszlámmal szemben nem a közösséget, hanem az egyént tartja a legfontosabbnak, igaz, egyúttal azt is tanítja, hogy az egyén szociális lény, felelősséggel tartozik társaiért.

► MTI

HETI ÚTRAVALÓ

Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval. (Róm 12,21)

Szentháromság ünnepe után a 21. héten, egyben a reformáció emléknapjának hetében az Útmutató reggeli és heti igéi négy ünnep üzenetét hordozzák, ezért a narrátor egyre szűkszavúbb lesz: a Szentírás önmagát magyarázza! A hit harcában Krisztus ezt tanácsolja: „Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt 5,48) A ma is harcoló egyháztagoknak Isten öt védekező s csak egy támadó fegyvere áll rendelkezésükre: az igazságszeretet, a megigazulás, a békesség, a hit és az üdvösség mellett „vegyétek fel (...) a Lélek kardját, amely az Isten beszéde” (Ef 6,17)! Ez Bibliavasárnap üzenete is: „Isten igéje élő és ható, élesebb minden kétélű kardnál, és áthatol az elme és a lélek, az ízületek és a velők szétválásáig, és megítéli a szív gondolatait és szándékait.” (Zsid 4,12–13; LK) A megtorlás, a bosszúállás elkerülésére int Pál; ma is csak a képmutatás nélküli szeretettel lehet legyőzni a gonoszt: „Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszáért...” (Róm 12,17a) Dávid legyőzte a rosszat önmagában, újból megkímélte Saul életét: „... az Úr a kezembe adott ma téged, de én nem akartam kezem emelni az Úr fölkejtérére.” (1Sám 26,23b) Aki így harcol, azt az Úr áldása kíséri: „Akik az Úrban bíznak, azoknak ereje megújul, szárnya kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak el, járnak, és nem fáradnak el.” (Ézs 40,31; LK) A reformáció megindulásának 490. évfordulója erre figyelmeztet: „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8; LK) Reformátorunk örök kincsre lelt a Bibliában: „Más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely a Jézus Krisztus.” (1Kor 3,11) Általa talált rá a kegyelmes Istenre, aki egyedül Krisztus érdeméért, egyedül hit által, kegyelemből, a Szentírás kijelentése alapján üdvözíti mindazokat, akik személyes kapcsolatba kerültek Isten Fiával: az ige, a szentségek és a mindezeket megelevenítő Szentlélek által. Ő ígéri: „Boldogok vagytok, ha éniattam gyaláznak és üldöznek titeket...” (Mt 5,11a) Luther Isten igazságát kereste, és a legtisztább evangéliumra talált: „Hiszen azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember...” És: „... Isten ingyen igazítja meg őket kegyelemből, miután megváltotta őket a Krisztus Jézus által.” (Róm 3,28.24) A Messiás teljesíti be Isten igazságát: „Igazságosan fog uralkodni a király...” (Ézs 32,1) A halottakról való helyes emlékezés Jézus nagypénteki keresztahalálán alapul; „az a ti órátok és a sötétség hatalmának ideje” (Lk 22,53). „Az Isten pedig nem a holtak Istene, hanem az élőké. Mert az ő számára mindenki él.” (Lk 20,38) Mindezért „áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki nagy igalmából újjászült minket Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadása által élő reménységre” (1Pt 1,3; LK)! Üdvösséget remélve, szabályszerűen versenyez Jézus jó katonájá. A hit harcához naponta „erősödjél meg a kegyelemben, amely a Krisztus Jézusban van” (2Tim 2,1)! „Erőnk magában mit sem ér, / Mi csakhamar elesnénk, / De küzd értünk a hős vezér, / Kit Isten rendelt mellénk.” (EÉ 254,2) Ismered?!

■ GARAI ANDRÁS

Szeretethiány

Az öregember mérges volt. Már korán reggel felbosszantották a boltban azzal, hogy nem engedték előre a pénztárnál. Veszékedett, hogy lehetnének udvariasabbak is vele, a fiatalasszony meg ne hivatkozzon mindjárt a pocakjára, hiszen volt már terhes más is, nem olyan nagy dolog az. Az ő anyja bezzeg nyolc gyereket hozott a világra, még-

az ablakot a szén-monoxid-mérgezés veszélye nélkül. Ettől még kényelmes volt a tipp-topp kis otthon, meg úgyis este szeretett szellőztetni, amikor már hűvösebb a levegő.

„Meg vannak örülve az emberek – mondta gyakran –, állandóan mennek és mennek, sehol nem jó nekik, biztosan azért száguldoznak ál-

re forduló idő ellenére se fázzon meg. Néhány szeretetleli, kedves, aggódó szó is hallatszott még a vonal másik végéről, majd gyors elköszönés, hiszen reggel mindig sürges az idő.

Az öreg morogva tette le a kagylót. Ezekkel mindig valami baj van, nem igaz, hogy állandóan náthás az a kicsi. Inkább jönnének hozzá, főzne ő olyan, de olyan rumos teát – amelynek a receptjét csak ő ismeri –, hogy mindjárt meggyógyulna tőle! De nem jönnek, mert velük is csak a baj meg a baj van, soha nem hajlandók jönni, amikor ő mondja, pedig többször is ránézhetnének.

Lassan elmúlt a délelőtt. Váltott néhány haragos szót a szomszédal, a postást is elküldte melegebb éghajlatra, hiszen kevesebb nyugdíjat hozott, mint amennyire számított. Egy autós meg pont az ablaka előtti üres helyre parkolt; ő sem úszta meg szárazon, rá is zúdult egy kevés a rendes napi gyűlöletből.

Ebéd után szokásához híven visszavonult a lefüggönyözött szoba csendjébe. Ilyenkor – a nappali világosság ellenére is – felkapcsolta kicsiny olvasólámpáját, elővette féltett Bibliáját, és találmára felütötte. A szeretetről olvasott benne. „Az a baj ezekkel mindadd – dümögötte –, hogy hiányzik belőlük a szeretet. Rohanni, kapkodni, veszekedni – azt tudnak. De türelemmel, szeretettel lenni a másik ember iránt, azt már nem” – zsörtölődött. „Hiába! Bolond egy világ ez. Talán már teljesen ki is halt belőle a szeretet” – motyogta maga elé, majd csendes délutáni szenderegésbe merült.

■ GYARMATI GÁBOR

FOTO: TPK

is előreengedte az öregeket a pénztárnál! (Vagyis bizonyára előreengedte volna, ha lettek volna abban az időben már pénztárok, de ez az apró pontatlanság nem rendítette meg különösebben az öreget.) Azután valahogy mégiscsak átvészelte a reggeli bevásárlás gyötrelmeit, igaz, teljesen elfogyott az aznapra szánt pénze, még fröcsre sem maradt, amit pedig igen szeretett legurítani.

Takaros kis kertvárosi háza előtt akkora volt az utcai forgalom, hogy nem lehetett kinyitni

landóan! Ő bezzeg nyugodtan élt, nem rohan, nem kapkodott.

Megcsörrent a telefon, az idősebb gyermeke kereste. Semmi különösöt nem akart mondani, mindössze érdeklődött a horgyléte felől, beszámolt az unokája elmúlt néhány napjáról, s persze röviden szólt a család többi tagjáról is. Azután megbeszéltek a hamarosan elérkező közös, nagy családi kirándulás részleteit és azt, hogy mit hozzon majd magával, hogy a hűvös-

Hitpróba

Vártak. Nagyon és nagyon sokáig. Hiába volt a világraszóló szépség, a dagadó pénzes erszény, a szolgák serege. Csak a nagy ígéret, a többszörösen megerősített ígéret nem valósult meg.

Úgy tűnt, hiábavaló volt a sok áldozatbemutatás, a megszámlálhatatlan percnyi ima – az Úr késett a beteljesítéssel. Túl sokat késett; a hőn áhított ajánldékhoz Sára életkora túl magas volt. Az újabb ígéretre már csak nevetés volt a válasz.

„Van-e valami lehetetlen az Úr számára?” Izsák, a csoda megérkezett.

Örültek. Boldogságuk határtalan volt. Nem volt hát hiábavaló a megszámlálhatatlan percnyi ima, a sok áldozatbemutatás! A gyermek mosolya, első lépétei, világra kinyíló értelme elfeledtették az átgýtrődött évtizedeket, a kisírt szemeket. A csoda most már az övék, csak is az övék, és senki sem veheti el tőlük! A mindenük, az örömük, az erejük fogytán róluk gondoskodó reménységük. Izsák.

„Fogd a fiadat, a te egyetlenedet (...), és (...) áldozd fel égőáldozatul...”

Nem aludtak. Imádkoztak és bizakodtak. Nem lehet hiábavaló a megszámlálhatatlan percnyi ima, a sok áldozatbemutatás – ezt mondogatta Ábrahám, ahogy reggel az áldozati oltárra szánt fát hasogatta, a szamarat nyergelte, és felkeltette az egyetlenegyét, a min-

denüket, jövőbeli reménységüket. És elindult, már nem először, hogy a nehéz paranccsal a szívében teljesítse az Úr akaratát.

Ment és imádkozott, imádkozott és ment. Három napig. A fiú csacsogott, kérdezett, nevetett, miközben egyre közelebb érték az áldozati hegyhez. A rá felvezető utat tán még egyetlen zarándoknak sem volt olyan nehéz megtennie, mint most neki. Ő csak rakta a lábait egymás után; először a jobbat, majd a balt, a jobbat, majd a balt. A szolgák hátramaradtak, Izsák előtte haladt a fával a hátán. „Apám! (...) Itt van a tűz meg a fa, de hol van az áldozatra való bárány?” Ábrahám lépkedett tovább, és csak ennyit mondott: „Isten majd gondoskodik az áldozatra való bárányról, fiam.”

„Nagy néppé teszlek, és megáldalak...” Utódaid „amnyian lesznek, mint az ég csillagai”. „Ne félj, Ábrám! Én vagyok a pajzsod: jutalmad igen bőséges.” „Van-e valami lehetetlen az Úr számára? Egy esztendő múlva visszatérek hozzád, és fia lesz Sárának.” „Fogd a fiadat, a te egyetlenedet, akit szeretsz (...), és áldozd fel ott égőáldozatul az egyik hegyen, amelyet majd megmondok neked!” „Isten majd gondoskodik az áldozatra való bárányról, fiam.” – Agyában lázasan kergetőztek a mondatok, miközben épült az oltár. Már a fát is rátette, Izsák körül feszesen szorult a kötélen – „Isten majd gondoskodik az áldozatra való bárányról, fiam.”

„Ábrahám! (...) Ne nyúítsd ki kezedet a fiúra, és ne bántsát, mert most már tudom, hogy istenfélő vagy, és nem tagadtad meg tőlem a fiadat, a te egyetlenedet.” Megkönnyebbült. Szinte fel sem fogta. Pattanásig feszült idegei ellazultak. Zokogva ölelte visszakapott fiát. Ilyen hátaltel szívvel tán még senki nem mutatott be kosáldozatot, mint akkor ott ő Mórijiá hegyén. „Isten majd gondoskodik az áldozatra való bárányról...” – hite megtartotta.

Mi is várunk. Sokszor és nagyon. Ígéretet a zsebben, csak a megvalósítás késik. De aztán hozzánk is hangzik a kérdés: „Van-e valami lehetetlen az Úr számára?” A csoda megtörténik.

Örömünk határtalan, zavarunk nagy. Hát miért is kételkedtünk?! Tudhattuk volna, hogy Isten szavatartó! Majd megnyugsunk. Igen, végül is az ajándék, a hőn áhított ajándék, a csoda járt nekünk. Járt nekünk?

Mit teszünk akkor, ha szól a parancs: fogd a kinsced, az olyan nagyon áhitottat, és add vissza nekem? Tudjuk-e magunk hasogatni a fát hozzá, van-e elég hitünk elindulni a magunk Mórijiá hegyére? Ki tudjuk-e mondani hitpróbánk legfontosabb mondatát: „Isten majd gondoskodik az áldozatra való bárányról...”?

Ábrahám a hite megtartotta. A mi hitünk mire elég?

■ BODA SZUSZA

A tervről

► „És mikor körülnézett, imé, fejénél vala egy szén között sült pogácsa és egy pohár víz. És evék és ivék, és ismét lefeküvék. És az Úr angyala eljött másodszor is, és megillette őt, és monda: Kelj fel, egyél, mert erőd felett való utad van.” (1Kor 19,6–7; Károli-fordítás)

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Györe Balázs

Talán mert a munkámból is fakadt, és talán mert mostanában reformkori nagyjainkkal vagyok elhazavva, különös érzések fogtak el a keresztény iskolások múlt héten megrendezett túléltőútjárán. Ősz derekán Gödöllőt és környékét semmihez sem fogható széles melankólia kavarja fel, a parkok platánjai alatt Erzsébet királyné árnya kalapja után kap a meglódló légtelenben, a Grassalkovich-kastély pompás sziluettje egyik pillanatról a másikra sűrű ködbe vész a szemerklő esőben.

Ide gyűltünk az ország minden pontjáról. A nyálkás alkony tört fényében sűrű teagöz gomolyog a liceum folyosóin, most mindenkinek a magával hurcibált termosza a legjobb barátja. Csak az éj leszálltával fogunk nekiveselkedni a Margita sűrű vadonjának, a nevezések alatt, kamerával a kezemben még marad időm jól megnézni magunkat.

Fiúk és lányok vegyesen, tizenkettőtől talán tizennyolcig a különböző öltözködési trendek, hajviseletek és zenei irányzatok kakaofóniájával. A megtömtött háti-zsákokon alkoholosfilc-hieroglifek egész dzsungel, mindenki a zseblámpájával és a katonai tájolójával matat, az egyetlen közös bennük, hogy olyan iskolák diák-

jai, melyek még hisznek a küldetésben és abban, akinek nagy terve van a magyar fiatalokkal. Én ezt a tervet látom, amikor egymás nyakába ugrálnak, amikor a túra előtt fél órával a templomban eligazítást kapnak, és amikor saját felelősségükre zubbonyokba és nagykabátokba bújva kilódnak az éjszakába.

Talán erőtlő felettibb, mint valaha, egy széthulló világrend térképészleányait felcsapni a sötétben vagy tisztán tartani a bakancsaitokat vagy hátatokra venni a fájós lábút és nem félni a rémtől, ami pont a hozzátok hasonló pöttöm „túrázókra” lesve vinnyog a csalitban. Megannyi tervhordozó, akik nagyon jól tudják, mit örökölték a szövetséggel; mint hősök azokból a bizonyos Jókai-regényekből, csapzott arccal lépnek ki hajnalban a mezőre.

Álmos voltam bizonyára, de nem a hidegtől borzongtam át mind az öt réteg ruhámat. Egyetek és igyatok, mert olyan utatok van, amelyhez kevés a romantikus pátosz, ahogy a saját erőtlők, minden szorgalommal és akaraterővel együtt is.

„Sokat cselekedtetél te, Uram, Istenem, a te csodáidat és terveidél miérettünk; semmi sem hasonlítható hozzád; hirdetem és elbeszél-ném, de többek, semhogy elszámlálhatnám.” (Zsolt 40,6)

■ TATAI GÁBOR

HIRDETÉS

Meghívó

Szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődő gyülekezeti szolgálat és presbitert az EKE presbiteri hétféjéjére november 9–11. között (péntek estétől vasárnap délig) Piliscsabára, a Béthel Missziói Otthonba. Az alkalom témája: A 21. század egyháza.

– A hívők közössége Luthernél – Mt 18,(15–19)20

– Nyitott szemmel a világban! – Lk 14,1–14

– Milyen legyen a 21. század egyháza? – 1Kor 9,19–23

– Mi lehet a mi feladatunk? – Róm 12,1–2

Jelentkezni és bővebb információt kérni az EKE Evangéliumi Alapítványnál lehet: 1068 Budapest, Szondi u. 95. Tel./fax: 1/332-7063; e-mail: ekeal@freemail.hu; honlap: eke.lutheran.hu.

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Soproni Evangélikus Egyházközség

A reformáció hamar gyökeret vert Sopronban: 1521-ben Kristóf ferences szerzetes már lutheri szellemben prédikált a városban, majd a század közepére a polgárság nagy része evangélikussá lett. A gyülekezetet Gerengel Simon híres kátéró lelkész szervezte meg 1565-ben.

Eleink hosszú ideig az átvett katolikus templomokban tartották istentiszteleteiket. E templomok visszavétele után is mód volt evangélikus alkalmakat tartani, mégpedig Eggenberg hercegnőnek köszönhetően. Az ő házában a kőből készült udvari szőszékéről Lang Mátyas predikátor hirdette az igét az udvaron álló „ázott lutheránusoknak” – innen származik evangélikusságunk gúnyneve.

Jelenlegi „hajlékunkat”, hazánk harmadik legnagyobb evangélikus templomát a türelmi rendeletnek köszönhetjük. Tornyát majd száz évvel később építették fel; jelenleg négy harang van benne. Amikor a későbbi civitas fidelissima (a legűségebb város) 1921. december 14-én szavazott a hovatartozásról, a népszavazás eredményét harangunk hirdette ki: Sopron Magyarországról része maradt.

Legnagyobb tragédiánk az volt, amikor 1946-ban a német nyelvű gyülekezet mintegy kétharmadát kitelepítették. Az egyházkerület egykori legnagyobb közössége, a valaha tizenkétezer fős gyülekezet mára háromezer-hatszáz nyilvánított tagot számlál. A következő érvágás intézményeink, ingatlanjaink és földjeink államosítása volt; az egykor gazdag gyülekezet elveszítette mind gazdasági alapjait, mind tagállományát. A rendszerváltozást követően egyhá-

MagyarRádió

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Október 31-én, szerdán, a reformáció ünnepén 10.04-től istentisztelet hallhatunk az MR1 Kossuth rádió hullámhosszán Sopronból. Igét hirdet Gabnai Sándor esperes.

zunk ismét gazdagodhatott: ma már a líceum, a kollégium, az Eötvös-gimnázium és a Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola is végzi szolgálatát, a szociális munkát pedig a nemrégiben felépült nyugdíjsház segíti.

Vasárnapként öt istentiszteletet tartunk, valamint ellátjuk nagy szórványterületünket. Számos megszokott hétközi alkalmunkon (Luther-szövetség, Gemeindegemeinschaft) kívül idén közel hétszáz különböző programmal várjuk híveinket, köztük számos koncerttel (orgonánk egyházunk legnagyobb szakrai hangszere). A bajor egyházzal való kapcsolatunk köszönhetően német anyanyelvű lelkész is szolgál közöttünk. Az egykori szeretetszolgálat hagyományait követve építjük diakóniai munkánkat is a barkácskörrel, a betegápoló alapítvánnyal és a már említett nyugdíjsházzal. 2006 óta az újjáalakult Soproni Egyházmegye esperesi székhelyeként is működünk.

ISTENTISZTELETI REND / 2007. október 28. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 21. (Biblia-) vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Ám 8,11–12; ApCsel 8,26–38. Alapige: Jn 20,30–31. Énekek: 438., 451.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; de. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Kalácska Béla; **II., Modori u. 6.** de. 3/4. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Keczkó Pál; **Újpest, IV., Lebstick M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; de. 6. (orgonazenés) Smidéliusz Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Benkőczy Péter; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 5. Benkőczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Szávay László; de. 11. (úrv.) Szávay László; de. 6. (vespera) Blázy Árpádné; **XI., Németszőlgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshely, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kósa László; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kósa László; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyas; **Budaörs, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás** de. 11. (úrv., záró istentisztelet) Herzog Csaba.

ISTENTISZTELETI REND / 2007. október 31. – Budapest

Reformáció ünnepe. Liturgikus szín: piros.

Lekció: Gal 5(1–3)4–6; Mt 5,1–10. Alapige: Ézs 62,5b–7.10–12. Énekek: 254., 258.

I., Bécsi kapu tér de. 11. (úrv.) Bence Imre; de. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Veperdi Zoltán; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 6. Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyer, III., Mező u. 12.** du. 6. Iványi Gábor, előadást tart Szent-Iványi Ilona; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** du. 6. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstick M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) dr. Harmati Béla; de. 6. Cselovszky Ferenc; **VII., Városligeti fasor 17.** du. 6. (reformációi emlékpark alakpötlétéle) Gáncs Péter; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 6. (úrv.) Kertész Géza; **IX., Gát utcai római katolikus templom** du. 6. (vespera) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** du. fél 5. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 11. dr. Joób Máté; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** du. 6. (úrv.) Barthos Gergely; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** du. 6. Kende K. Péter, előadást tart dr. Reuss András; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** du. 6. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** du. 6. Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** du. 6. Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** du. 6. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** du. 6. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Budaörs, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. (úrv.) Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA ZSUZSA

Siketek segítője

Cházár- emlékszoza Vácott és Jólészen

► **Annak, hogy Cházár András evangélikus ügyvéd személye és munkássága mennyire nincs benne a köztudatban, egyik bizonyítéka lehet az is, hogy csak kevesen ismerik vezetőkénevének helyes kiejtését: e sorok írója a budapesti Cházár András utcát útba ejtő autóbusszon nemegyszer hallotta már „cázár” alakban, noha a helyes forma „császár”. Hogy ki volt Cházár András (1745–1816)? A Siketnémák Váci Országos Királyi Intézetének egyik igazgatója szerint olyasvalaki, akit „... elfeledtek honfitársai, bár valamikor régen még az idegenben is híre volt nevének”. Borbély Sándornak e múlt század elején tett megállapítása 2007-ben azért túlzásnak tűnhet, hiszen – hogy mást ne mondjunk – ma már két országban is található Cházár- emlékszoza...**

A magyarországi emlékszoza – korántsem meglepő módon – Vácott tekinthető meg, a Cházár András által 1802-ben alapított siketnéma-intézetben, a ma már nevét viselő „töbcbélű közoktatási intézmény”-ben. Határainkon túli emlékszobáját pedig a napokban avatták fel szülőfalujában, a szlovákiai Jólészen (Jovice). A településen már 1995 óta emléktábla jelölte a felújított és a helybéliek által büszkén mutogatott szülőházat; az épületben kialakított emlékszobát pedig szeptember 22-én szentelte fel Beer Miklós váci római katolikus püspök. Itt kapott helyet többek között Jakab Miklós református lelkésznek (1912–2002) a képe és két dolgozata is, aki elsősorban a vakok és siketek pástora volt. (Utóbbiaknak 1937-től Budapesten jelyelven hirdette az igét.)

Jólészen falu 1920-ig Gömör-Kishont vármegye Rozsnyói járásához tartozott. A kúriát, amelyben Cházár András született – s amelyhez később hozzáépítették a helység kultúrházát – valószínűleg a család építtette a nemesi oklevéllel járó birtokok használatának díjából. Miután a Cházár család kihalt, az épület adomá-

nyozással a római katolikus egyház tulajdonába került. Ezután falai között iskola létesült, s az intézmény a második világháború után is itt működött. Falán emléktáblát helyeztek el 1902-ben, a si-

Cházár András szobra a váci siketnéma-intézet belső udvarán

ketnéma-oktatás megindulásának századik évfordulóján, majd 1995. szeptember 21-én, Cházár születésének 250. évfordulója alkalmából.

***

Hazánk lakosságának megközelítőleg tíz százaléka szenved valamilyen mértékű halláskárosodásban, a súlyosan nagyothalló, illetve siket emberek száma 360 ezer körül van. A Magyarországon élő siketek és nagyothallók sokat köszönhetnek a kétszázhatvan éve született evangélikus ügyvédnek és megyei főjegyzőnek, aki elhatározta, hogy – idézük – „a mások nyomorúságát fogom enyhíteni, hogy a magamé felejtsem!”

1800. január 27-én hétezer példányban és három nyelven nyomtatta ki Cházár azt a „kérlelő levelet”, amellyel a hazai siketoktatásért szállt harcba. Idézte ebben a *Példabeszédek könyve* 3. részének 27. versét, hozzátéve híressé vált mondatát: „Nem tudván élhetsz-e a nap lezálltaig? Tégy jót a Némákkal, Élted vég fogyáig!” Ő azután ennek szellemében is élt és dolgozott.

Cházár Andrásnak köszönhetően nyithatta meg tehát kapuit Vácott hazánk – már említett – siketeket oktató első iskolája. A siketek első érdekvédelmi szervezetét, a Cházár András Siketnéma Otthont pedig épp száz éve, 1907-ben alapították meg Oros Kálmán betűszedő vezetésével. Az országos siketnémaotthon 1952-től Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (Sinosz) néven működik tovább. A Siketek Sportklubja is idén jubilál, működését kilencvenöt esztendeje kezdte meg.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Halála mint széttört ablakok

A hazai evangélikus egyház történetének ismert fejezete Sztelho Gábor evangélikus lelkész 1944 és 1950 között végzett embermentő és gyermeknevelő tevékenysége. (Az *Evangelikus Élet* 2005. évi 5. számában közölt róla cikket. Saját feljegyzései halála után *Isten kezében* címmel jelentek meg.) Most azonban nem róla lesz szó, hanem unokatestvéréről, Sztelho Lili iparművészről, aki szintén rejtegetett üldözötteket.

Apai ágon mindketten ugyanabból a nagy múltú Sztelho családból származnak, amely kétszázötven éven át szinte minden nemzedékből adott lelkészeket az egyháznak. (Nevük rövid és hosszú ó-val is előfordul.) Lili édesanyja katolikus volt, így őt mint lánygyermeket 1897-ben katolikusnak keresztelték. Bár – Vaszary

János tanítványként – képzőművészeti főiskolát végzett, és olajfestményekkel indult, főként díszítő festéssel, kerámiával és üveggel foglalkozott. Elsősorban a katolikus egyház számára készített festett üveglablakok révén vált ismertté; vagy tucatnyi templomban láthatók a munkái.

A győr-gyárvárosi templom üveglablakára az 1936-ban megrendezett milánói egyházművészeti kiállításon, a városmajori templom egyik ablakára pedig az 1937. évi párizsi világkiállításon kapott nagydíjat. Aranyérmét kapott az 1935-ben tartott brüsszeli és az 1938. évi varsói világkiállításon, valamint több más nemzetközi és hazai pályázaton is.

Férje, *Árkay Bertalan* és apósa, *Árkay Aladár* műépítész volt. Hivatásukban jól kiegészítették egymást Lilivel. A város-

majori nagytemplomot és a mohácsi fogadalmi templomot például Árkay Aladár tervezte. Halála után mindkettőt fia fejezte be, üveglablakait pedig Sztelho Lili tervezte. (Jó nevű építész volt Árkay Aladár apósa, *Kallina Mór* is.)

A II. világháborúban Sztelho Lili több műve elpusztult. A Budapestre hullott első szovjet bomba – a Déli pályaudvar helyett – az új városmajori nagytemplom szentélye mellé csapódott be, szerencsére a beboltozott Ördög-árokba, amely valamennyire felfogta a detonáció erejét. De a robbanás így is szilánkokra zúzta a nem sokkal korábban elkészült üveglablakokat.

A templom környékét elborították a színes cserepek, mintha Isten megkönyezte volna a pusztítást. (Romba dőlt a sekrestye, összeomlott a főoltár, lehullott a templom kőolap burkolata.) A főhajó és a torony vasbeton szerkezete azonban szerencsére épségben maradt, ezért a hívek – hálából az égnek – elhatározták, hogy minden évben elzarándokolnak Mariaszobrára, a becsapódás helyén pedig magas posztamenten álló Mária-szobrot emeltettek.

1959. október 28-án egy therautónak elromlott a fékje a Városmajor utcában, s az akkor még romos Barabás-villa előtti emelkedőről lelépő művész a kocsit alá került. Több mint félszáz csonttörést szenvedett, mintha maga is üveglablak lett volna. (A sors ironiája, hogy a kocsit vezetője az ostrom alatt és után elismerésre méltó humanitárius tevékenységet végzett.)

Dr. Molnár Ernő egyházművészeti igazgató sírbeszédében a következőket mondta: „Mily szomorú és megdöbbentő, hogy amilyen gyorsan, pillanatok alatt enyésztek el a második világháború zivatarában legszebb alkotásaid: a győri és a városmajori ablakaid, ugyanoly tragikus hirtelenséggel mentél el tisztelőid köréből.”

Somogyi Aladár, aki később tanulmányt írt Sztelho Lili művészetéről, búcsúztatójában elmondta, hogy a baleset napján akarta megbeszélni Lilivel a Szent László-hermát őrző győri kápolna elkészült ablakterveit. Tervezőjük már nem láthatta a megvalósulásukat.

■ KÉRÉSZ GYULA

SPORTOLÓ LELKÉSZEK

A sportoló püspök

Beszélgetés dr. Fabiny Tamással

– Püspök úrról sokan tudják, hogy gyerekkora óta a foci szerelmese, és mindmáig sportol. Jól tudom, hogy a régi idők Fradi-meccsein szurkolva szerette meg a labdarúgást?

– Gyerekkoromat a Császár, vagyis Albert Flóri büvöletében éltem. Akkor még tízezrek jártak a hazai bajnoki meccsre is. A hatvanas évek végén, hetvenes évek elején átépítés miatt zárva volt az Üllői úti pálya, ezért a Népstadion számított kedvenc csapatom, a Fradi otthonának. Takács Gábor barátommal – egyik akkori Deák téri lelkesem, Zelma néni fiával – szinte minden meccsen kint voltunk. Édesapja barátságban volt Dóka gyúróval, ezért a sajtópályába kaptunk mindig belépőt. Aligha csoda, hogy hosszú időn keresztül sportújságíró akartam lenni. Gáborral gyakran a rádió *Körkapcsolás bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről* című műsorába is beléltünk magunkat. Ültünk az asztalnál, adogattunk egymásnak valami mikrofonra emlékeztető tárgyat, és közvetítettünk. Fejből tudtuk a teljes NB I-es mezőny valamennyi játékosának nevét. Hol Szepesi György, hol Vass István Zoltán, hol Novotny Zoltán stílusában és hanghordozásával közvetítettünk...

Édesapám nem volt éppen boldog attól, hogy sportújságíró akarok lenni, ezért tervemet úgy módosítottam: sporttörténész leszek. Nem lettem. Am azt sem hittem volna soha, hogy egyszer majd a Protestáns Újságírók Szövetségének elnökét Novotny Zoltánnak, alelnökét pedig Fabiny Tamásnak hívják... Arra is emlékszem, hogy tizenkét éves koromban teljesen egyedül írtam levelet Gerd Müllernak, a zseniális nyugatnémet középcsatárnak. Címét a *Labdarúgás című* havilapban találtam meg. Mára örömmel az autogramos képet, amit postafordultával küldött.

– A hetvenes évek Fradi-szurkolótáborra bizonyára békésebb volt a mainál. Mi volt a legmegrögzőbb élménye?

– Boldog békeidőnek tűnnek ma már azok az évek. Kis túlzással a „Szemüveget a bírónak!” bekiabálás számított a legnagyobb rendbontásnak. Édesanyám nyugodt szívvel kiengedhetett a meccsre, sőt vele közösen készítettünk egy hatalmas zöld-fehér zászlót is.

Egy alkalommal gipszben volt a kezem – természetesen amolyan sportsérülés volt –, ezért le kellett mondanom a személyes szurkolásról, viszont egy osztálytársam legalább a zászlómat kivitte az aktuális meccsre. Amikor hétfőn visszahozta, kifizettem az iskola homlokzatára. Az ablak mellett ültem, és éppen ott, a párkányon volt a zászlóartó. Az egész osztály gyönyörködött benne, milyen szépen lóg a Fradi-zászló. Éneklora közepén egyszer csak berontott Ica néni, az osztályfőnökünk, mondván, hogy az utcáról telefonáltak: fasiszta jelkép látható egy oktatási intézményen. Az amúgy szelíd tanárnő hirtelen mozdulattal letépte rúdjáról a zászlót, és behajította a kályhába. Miután elviharzott, Czigány tanár úr megengedte, hogy a maradványokat kikotorjam: még évekig őriztem a pernyés zászlót egy nejlonzacskóban.

– Feltételezem, a fiatal Fradi-szurkoló nemcsak nézni szerette a focit, hanem játszani is. Me-

séljen róla, milyen sportokkal foglalkozott? Sportolt-e versenyszerűen valamelyik egyesületben?

– Szinte minden délután lent voltunk a Köztársaság téren. Olykor egyenesen az iskolából mentünk oda. Ha foglalt volt a dühöngőnek nevezett bekerített betonpálya, akkor a park fűvén, a porban kezdtünk játszani. Iskolatáskáink voltak a kapuk. Főleg hátvédet játszottam. Elég magasnak számítottam, így jól fejletem, és állótólal sikeresen romboltam. Ha kellett, a kapuba is szívesen beálltam. Am őszintén szólva egyáltalán nem voltam tehetséges.

Versenyszerűen más sportot űztem. Öttsáztam, mégpedig abban az időben,

FOTO: CZÖNDÖR ISTVÁN

amikor az Magyarországon – hála a sok aranyéremnek – a legnépszerűbb sportok közé tartozott. Rádásul *Sárfalvi Béla* edzősége alatt a Csepel igazolt versenyzője voltam. Azé az egyesület, amelyben a nagy példakép, Balczó András is sportolt. Már attól boldogok lehetünk, ha edzésen a közelébe férközhettünk. Egyszer a József nádor téri vívóteremben egy edzés után együtt fociztunk. Utána hetekig ezzel dicsekedtem mindenkinek. Az 1972-es müncheni olimpia előtt böjtöt fogadtam annak érdekében, hogy ő nyerjen. Ma már nem tudom, honnan jött ez a nem éppen evangélikus papgyerekre valló gondolat, de nagyon komolyan vettem.

– A sport közösségteremtő ereje egy lelkes számára is remek eszköz lehet a fiatalok nevelésében. De belefér-e egy elfoglalt egyházvezető mindennapjaiba a sportolás?

– Lelkesként mindig természetes volt, hogy együtt fociztam a konfirmandusokkal, hittanosokkal. A gyenesdiási ifjúsági konferenciákhoz pedig elválaszthatatlanul hozzátartoztak a vezetőség és a résztvevők közötti meccsek. Idővel, ahogy mi, papok kezdtünk pocakosodni, bizony egyre többször kellett ideznünk: „A lélek ugyan kész, de a test erőtelen...” Am éppen ezek a felismerések készítettek arra, hogy ismét komolyabban vegyem a mozgást. Elkezdtem rendszeresen futni, igyekszem az uszodába is minél gyakrabban eljutni.

Püspökként is azt tapasztalom: sokkal összeszedettebb vagyok, jobban tudok koncentrálni, ha naponta ötven-

zajlott október 18-án. Laborci Géza evangélikus lelkes nyitóáhitata után a versenyzők – némileg lámpalázasan – egyesével bemutatkoztak a zsűri tagjai, valamint a nézőként jelen lévő diákság előtt. A zsűrit Martinovszky István, a kollégium igazgatója, Zalai László, illetve Máté Zoltán, a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatóhelyettese és történelem szakos tanára alkotta. Nem volt könnyű dolguk, mert minden csapat eléggé felkészült volt.

A feladatok többrétűek voltak: kifejtést igénylő kérdések és történelmi totó egyaránt szerepeltek közöttük, valamint mozaik. Ez utóbbi azt jelentette, hogy a versenyzők megkaptak egy kép darabjait, amelyeket össze kellett illeszteniük, majd le kellett írniük, hogy mit ábrázol a kép, mit tudnak róla. Kedvezett a szerencse azoknak

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Bogdányi Mária
E-mail: ararat@lutheran.hu

hatvan percet sportolok. Sokszor persze lehetetlennek tűnik ennyi időt kiszakítani, ám aztán újra és újra rájövök, ez igazadon megtérül. Segít a stresszoldásban, olykor pedig kifejezetten jó gondolatok támadnak, és fontos döntések érlelődnek meg bennem edzés közben.

– Köztudott, hogy püspök úr szívesen tölti idejét családjával, gyerekeivel. Vajon ekkor milyen szerepet kap a mozgás? Van-e lehetőség családi focira a Szilágyi Erzsébet fasorban?

– Feleségem fiatalon űszott, és mindmáig nagyon jól röplabdázik. Kertünkben, ha csak egy egész kicsi pályán is, gyakran focizom gyerekeimmel. Marci fiam persze már jobb nálam. Blanka remekül űszik, és a kicsi Lujzának is óriási a mozgásigénye.

– Ezek után már értem, miért került sor az egyházkerületi sportnapra. Mi következik ezután, kerületi focibajnokság?

– Most szervezem a munkatársak pingpongbajnokságát. Annak pedig kifejezetten örülök, hogy sok lelkesünk sportol rendszeresen. Az egyházi iskolák ilyen összefüggésben is óriási értéket hordoznak.

Boldog vagyok, hogy szeptemberben Aszódon megrendeztük az Északi Egyházkerület első családi és sportnapját. Háromszázan voltak együtt, nagyszerű élmény volt! Még éjfélkor is rúgtuk a labdát a gimnázium tornatermében. Igaz, meg is lett a következménye: az ezt követő gyülekezeti látogatásaimon a hívek talán azt mondták magukban, hogy a püspök nagyon méltóságteljesen vonul fel a szószékre. Pedig csak az izomláz miatt vettem nehezen a lépcsőket...

– Saját maga és az olvasók számára hogyan foglalná össze, mire tanít leginkább a sportolás?

– A minap olvastam egy lelkesünk, Ördög Endre esperes megrendítő beszámolóját arról, milyen tanulságokkal jár számára az, hogy akár a megyei harmadosztályban focizhat. Így írt: „Ott nincs sportdiplómácia, nincs bunda, csak a szintisza játék. Minden szépségével és durvaságával. Az alap- és oldalvonalig mehetsz, a les az les, a gól az gól... és főként a győzelem az három pont, a vereség nulla. Tegnap Sokorópátkán 2-0 után (mi vezettünk) 2-2-es döntetlenünk lett. Lefújás előtt negyed órával olyat kaptam, hogy a bal térdem akkora, mint egy szegedi buci, és még most is alig tudok járni. Tudtam, hogy valami ilyesmi lesz, ha abba a helyzetbe belemegyek. Tudjuk, hol szúrunk el a meccset, tudjuk, hogyan megyünk ki vasárnap a pályára Nyalka ellen. Tudjuk.”

Igen, a magunk igazi hivatásában, az egyházi szolgálatban bizony nem ilyen egyszerűelműek a viszonyok, és nem ilyen kézzelfogható az eredmény...

■ BOGDÁNYI MÁRIA

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Kiegészítő gondolatok a Szabad Demokraták Szövetsége ügyvivőjének közleményéhez

Az ideai reformációi ünneppsorozat megnyitóját a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban rendezte a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT). Köszönjük, hogy D. Szezik Imre püspök úr mint a tanács elnöke igazán szívhez-lelékhez szóló ünnepi köszöntőt mondott. Egyesenes, Lélektől ihletett beszédét lutheránus büszkeséggel hallgattuk. Az *Evangelikus Élet* október 21-i számában erre reagálva jelent meg – kommentár nélkül – *Gusztos Péternek*, az SZDSZ ügyvivőjének közleménye, mely D. Szezik Imre ellen intéz méltatlan személyes támadást. Méltatlan, de figyelemfelkeltő lehet számunkra ez a támadás, hogy még többet imádkozzunk püspökeinkért, vezetőinkért, egyházunkért, népünkért.

A közlemény írója néhányadmagával szeretné megváltoztatni a magyar törvényt, amely az isteni és természeti törvénynek megfelelően leszögezi, hogy a házasság egy felnőtt férfi és nő életre szóló szövetsége. A napokban tárgyalásra kerülő törvényjavaslatuk arra irányul, hogy házasságként törvényesítsék az egyneműek együttélését, az utóbbiak kapják meg mindazokat a jogokat, amelyeket eddig csak házaspárok kaptak meg.

Világos, hogy Isten előtt a homoszexuális életvitelt folytató ember is Krisztus megváltására szoruló, akinek megmentésére Isten ugyanazt a nagy árat fizette, mint mindnyájunkért. Világos azonban az is, hogy a természeti törvényeket nem lehet felülírni, ezeket Isten irántunk való szeretetéből, javunkra írta bele a természetbe és jelentette ki az Írásokban és egyszülött Fia révén személyesen. A tudományos felmérések szerint a homoszexuális kapcsolat ritkán tart két évnél tovább, sem előtte, sem alatta nem kizárólagos; nem ritka egy embernek száznál több személlyel való kapcsolata. Ezek az embertársaink sokféle testi-lelki betegségnek vannak kitéve, életkilátásuk is rövidebb. Gyermek-örökbefogadásra vágnak. A homoszexuális jogainak kiterjesztése azonban nem engedhető meg a gyermekek egészséges fejlődéséhez való jogának csorbítása árán. Nagyszámú hiteles felmérés alapján ennek sok veszélye van. A gyermek társas magatartásában, pszichoszexuális fejlődésében nagyon fontos az egészséges példa. Homoszexuális „szülők” mellett sokkal többször fordul elő a gyermekek bántalmazása és fejlődésükben a testi-lelki zavar. Imádkozzunk népünk testi-lelki-szellemi egészségéért!

GYÓRINÉ DR. DRENYOVSKY IRÉN gyermekorvos (Budapest)

Megdöböntő, de tanulságos

Tanulnunk kellene *Gusztos Péter* cikkéből, hogy mit nem szabad. Ő mint politikus – úgy gondolja – beleszóhat az egyházi dolgokba, az egyház tanításába, noha nagy hangon hirdeti, hogy a vallás magánügy. Ezért kritizálja *Szezik Imre* püspökünk elmondott beszédét. De azt is gondolja, hogy neki mint politikusnak meg szabad hamisítania az ott elhangzottakat, hogy bele lehessen kötni a mondanivalóba. Szájába akarja adni püspökünknek, mintha ő mondaná: bűnösök a gyermektelen, meddő párok – de ezt *Szezik Imre* nem mondta.

Ezek után csak annyit, mert a politizálás vádjával akarják majd egyesek a mondanivalómat leértékelni: óvakodjunk az olyan politikusoktól, akik az igazságot tudatosan elferdítik azért, hogy megtevésszenek embereket, vagy hogy a hatalmat megtartsák. Óvakodjunk azoktól is, akik az erkölcsi értékeket azonnal „anyagiasan” fogják fel, s az „egyházfinanszírozás” szólamával akarnak csalogatni vagy zsarolni.

Keressünk olyan politikusokat hazánk számára, akiknek fontos Isten igéje, hogy Isten áldása nyugodhasson meg országunkon!

A *Himnuszban* azt kérjük, hogy Isten hozzon ránk jobb világot. De ne feledjük: Istenünk a mi kezünkbe tette le, hogy kit választunk. Ha közömbösekké vagyunk, és ezért nem megyünk el választani, vagy ha felületesek vagyunk, és imádság nélkül választjuk a rosszat, akkor nem csodálkozunk országunk állapotán, és nem vádoljuk érte Istent.

MISSURA TIBOR (Budapest)

Mi a magánügy?

Kedves Gusztos Úr! Az Ön logikáját követve a pártpolitika is magánügy. (A magyar viszonyokat tekintve persze lehet, hogy egyre inkább az lesz.) És ad absurdum: magánügy akár Magyar Gárda, akár a rendőrség működése is, hiszen egyik sem kényszerorozással gyűjt tagokat.

Mindez – tudom – komolytalan. Éppen ezért kérem, a jövőben szíveskedjék különbséget tenni a vallás és a vallásgyakorlók között. Mert hogy ki gyakorolja a vallását, ki nem: az pont olyan magánügy, mint az, hogy ki áll be a gárdába, vagy ki megy el rendőrnél. De hogy miként gyakorolja valaki a vallását, az éppúgy nem magánügy, miként az sem, hogy a rendőr hogyan jár el igazoltatáskor. És amint az sem magánügy, hogy milyen legális fegyveres testületek működnek az országban, nem magánügy, hogy a vallásgyakorlásnak milyen szervezett formái vannak, illetve az egyházak és más vallási közösségek közügyekről hogyan nyilatkoznak, miként töltik be szerepüket a társadalomban.

Tisztelettel:

VÉGHÉLYI ANTAL (Budapest)

Válasz egy pécsi olvasói levélre

A Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület is a *Diakonisszák díjazottjai* című, az *Evangelikus Élet* 2007/39. számában megjelent írásból értesült arról, hogy *Lipták Katalin* – amint ő azt a cikkben nyilatkozta – anyagi helyzete miatt nem tudta megkezdeni teológiai tanulmányait.

Egyesületünk az újságcikk megjelenését követő napokban e-mailben ajánlotta föl segítségét díjazottjának, Lipták Katalinnak, kollégiumi elhelyezést és anyagi támogatást felkínálva. Lipták Katalin válaszából megtudtuk, hogy döntésének elsődlegesen családi oka volt, s az annak következtében előállt anyagi nehézségek kényszere alatt volt indokolt tanulmányai megkezdésének elhalasztása.

Az egyesületünk által díjazott Lipták Katalint jövőre is – amikor örömeinkre megkezdte teológiai tanulmányait – lehetőségeinkhez mérten támogatni fogjuk.

A Fébé válaszmánya

'56-os megemlékezés a Luther Márton Kollégiumban

A nyíregyházi Kossuth-öregdiákok ötlete volt a rendezvény. Felkeresték a Luther Márton Kollégium igazgatóját, és megkérdezték, van-e akadálya, hogy szervezzenek egy vetélkedőt '56 tiszteletére. Nem volt.

Zalai László, a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközösség másodfőigazgatója nagy gondossággal segítette a verseny létrejöttét. A kollégium tanulóiból két fiú- és három lánycsapat alakult. Már hetekkel a verseny előtt minden csapat elkezdte tanulni a kiadott részt, illetve voltak, akiknek csak át kellett ismételnük a történelmet. Nagy odaadással tanultak mindannyian, hogy ők lehessenek az első. Persze lelkesedésüket nem csak az elnyerhető pénzjutalom táplálta, hanem az, hogy megmutathassák egymásnak a tudásukat.

A vetélkedő a kollégium gyülekezeti termében

is, akik a többi feladatban nem nagyon voltak sikeresek, mert párbeszédet is kellett írni, majd előadni a képekkel kapcsolatban. Miközben a csapattagok a feladatokkal foglalatkoztak, a zsűri villámkérdéseket tett fel a nézőknek.

A verseny közel két órán át tartott; a nyertes a Pesti Srácock nevű csapat lett, amely négy focista fiúból állt. Kellemes meglepetés volt, hogy nemcsak a lábukat tudják használni, hanem az eszüik is vág.

Remélhetőleg – mint a verseny végeztével szó esett róla – jövőre újra sor kerül a vetélkedőre, de akkor már nem csak a Luther Márton Kollégium diákjai vesznek részt rajta. Az öregdiákok ötletéből új hagyomány született, öregbítve a kollégium eddigi is nagy hírnevét.

■ GEBRI CSILLA

HIRDETÉS

Meghívó

Szeretettel várunk minden érdeklődő fiatal az EKE ifjúsági hétvégéjére november 16–18. között Piliscsabárra, a Béthel Missziói Otthonba. Főcím: *PéldaKépMutas*. Mottó: „Ha igaz volna...” (a hited, az életed – mindazok a szép dolgok, amelyeket mondasz, mutatsz magadról). Témák:

– képmutatás (Mt 23,27–28)

– példamutatás (képtelenség) (ahogyan élünk kell[ene]) (Fil 2,14–16)

– példaképmutatás (aki képessé tesz mindarra, amit magunktól nem tudunk megtenni: Jézus) (Róm 7,15–25)

Istentisztelet: Az életmódonak következménye van (2Thessz 1,3–10).

Jelentkezni és bővebb információkat kérni az EKE Evangéliumi Alapítványnál lehet: 1068 Budapest, Szondi u. 95. Tel./fax: 1/332-7063; e-mail: ekeal@freemail.hu; honlap: eke.lutheran.hu.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Deák téri templomban orgonazenés áhítat keretében október 28-án, vasárnap 18 órai kezdettel Wagner Szilárd orgonánál. Műsorán André Raison, Dietrich Buxtehude, Johann Sebastian Bach és Gunter Martin Göttsche művei és reformációi énekköltésének szerepelnek.

A kiskőrösi evangélikus gyülekezet szeretettel várja híveit és barátait október 28-án, vasárnap 18 órakor orgonahangversenyre. A koncerten Pál Diana orgonaművész Bach-, Buxtehude-, Brahms-, Mendelssohn- és Schumann-műveket játszik. A belépés díjtalan.

A Páratlantklub következő alkalmát október 30-án, kedden 18 órai kezdettel tartjuk (előtte 17.30-tól imaóra) a Magyarországi Evangélikus Egyház országos irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk Herbert Dóra, a Family magazin főszerkesztője lesz, aki újságíró kollégáival együtt *Van még remény?!* címmel tart gondolatébresztő előadást. Minden 25 és 45 év közötti egyedülálló – nemre, felekezetre való tekintet nélkül – sok szeretettel várunk! Az alkalomról érdeklődni a 20/824-2791-es mobilszámom, valamint a marta.pinter@lutheran.hu e-mail címen lehet.

A Páratlantklub ötletgazdája és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziói Szolgálat

Szeretettel tájékoztatjuk gyülekezteinket, hogy a Szentháromság ünnepe utáni huszonegyedik (Biblia-) vasárnap (október 28.) ofertórium a bibliaterjesztés célját szolgálja. Kérjük, adakozó szeretettel segítsék az ügyet.

A reformáció kezdetének 490. évfordulóján, október 31-én 17.30-kor Erzsébetváros Önkormányzata a kerület protestáns gyülekezeteinek részvételével helyezi el a *Reformáció park* alapkövét a Bajza utca és a Városligeti fasor sarkán lévő parkban. Ünnepi beszédet mond Humvald György, a kerület polgármestere. Az alapkövetételhez kapcsolódóan 18 órától ünnepi istentisztelet lesz a faszori evangélikus templomban, melyet Gáncs Péter evangélikus püspök, dr. Mészáros Kálmán baptista egyházelnök és dr. Nagy Tibor nyugalmazott református püspökhelyettes vezet. Közreműködik a Budapest-Faszori Evangélikus Egyházközség kórusa és a Wesselényi utcai baptista gyülekezet énekklara.

A kelenföldi evangélikus gyülekezet november 3-án, szombaton este 17.30-kor tartja következő szeretetvendégségét tanácstermében (1114 Budapest, Bocskai út 10.). Vendégünk lesz dr. Ugron Gáspár, a Rákóczi Szövetség főtítkára, aki *Magyar sors a Kárpát-medencében – A Rákóczi Szövetség küldetése* címmel tart előadást. Minden kedves érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk!

APRÓHIRDETÉS

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszé a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Szállás! Budapesttől 25 km-re, Erdőkereseten, gyógyfürdő közelében várom apartmanomba. A szállásdíjat épülő templomunk javára adakozza. Szuhay Zsófia, Bacskó Béla u. 9. 28/475-712; 70/949-0864.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Közel van a szabadulás az istenfőlkhöz. Szeretet és hűség találkoznak, igazság és béke csókolgatják egymást. Zsolt 85,10–11 (2Pt 3,14; Mt 5,38–48; Ef 6,10–17; Zsolt 22,1–22) A külső szorongatásokból és saját bűneink szoritásából egyedül Istenben kell keresnünk a szabadulást. Isten mindig közel van az őt félőkhöz, és benne közel van a szabadulás is. Isten szabadító tetteiben megnyilvánuló szeretete viszont szeretetet és hűséget teremt. Ezzel Isten és ember viszonya új alapra kerül, amelyet igazság és béke jellemez. Istennek nem kell többé a békesség kedvéért eltekintenie az igazságtól, amikor az ember sorsáról dönt: találkozik az igazsággal, ha a hozzá hű és őt szerető gyermekei életét a vele ellenséges világban békességben őrzi meg. A megigazulás így teljes egészében Isten szeretetének műve.

Hétfő

Igazságos az Úr, mert szembeszálltam parancsával. JSir 1,18a (Ef 2,8; Róm 12,17–21; Jób 19,21–29) A próféta népe nevében teszi ezt a kijelentést. Igazságosnak vallja Istent, amiért a parancsolataival szembeszállt népet elűzte az ígért földjéről, és hetven évre fogságra adta, amelyet a távoli Babilonban kell eltöltenie. Jeremiás ezzel nemcsak a kiszabott büntetés jogosságát ismeri el, hanem Isten igazságosságából vetett bizalmát is kifejezi. Azt a hitet, hogy a fogság ítélete végül a nép büntől való megtisztulását, más szóval megigazulását fogja eredményezni.

Kedd

Megteremtette az Isten az embert a maga képására, Isten képmására teremtette. 1Móz 1,27 (Róm 8,29; 1Sám 26,5–9.12–14.17–24; Jób 31,16–40) Isten – hatalmától eltekintve – abban különbözik teremtményeitől, hogy különbséget tesz az erkölcsi jó és rossz között. Teremtményei közül egyedül az embert ruházta fel ezzel a képességgel: egyedül az embert teremtette saját képére és hasonlatosságára. Am Isten azt is tudta, hogy az ember ezzel a tőle „örököl” képességgel az ő útmutatása nélkül csak visszaélni tud. Amikor eltoltotta a „jó és rossz tudásának fájától”, azt tiltotta meg, hogy az ember saját belátása szerint ítélje meg: mi a jó, és mi a rossz.

Szerda

Előtökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet! 5Móz 30,19 (Jn 14,6; Mt 5,1–10/11–12; Róm 3,21–28; Jób 32,1–22) Isten azt akarja, hogy az ember ne önféjjen, hanem igéjének kinyilatkoztatását követve tegyen különbséget jó és rossz között. Ha azt fogadja el jónak, amit az ige jónak nyilvánít, akkor az élet útján jár. Ha nem, akkor a halál ösvényére téved.

Csütörtök

Megitatta a szomjazókat, és jól tartotta az éhezöket. Zsolt 107,9 (Jn 6,48; Ézs 32,1–8; Jób 38,1–21) A zsolttáros olyanokról beszél, akik Isten igéjének kinyilatkoztatását figyelmen kívül hagyva mindig a maguk belátása szerint döntöttek jó és rossz kérdésében. Életük így jutott sivatagi körülmények közé: víz és élelem híján kitikkadtak, erejük elhagyta őket, tehetetlenül roskadtak magukba, várva az elkerülhetetlen véget. Am Isten egyszer csak megszánta őket. Eltekintett attól, hogy miért jutottak ide, és lehajolva hozzájuk – noha teljesen érdemtelenek voltak erre – „megetette” és „megitatta” őket, azaz új élet lehetőségét nyitotta meg számukra. Az embernek nem is lehet más reménysége, csak az, hogy Isten jóságos, és nem a törvény, hanem a maga igazsága szerint bánik a nem igazakkal, az elesett bűnösökkel.

Péntek

Ó, Uram, segíts meg! Ó, Uram, adj szerencsét! Zsolt 118,25 (1Kor 3,6; Lk 22,49–53; Jób 40,1–5) Nincs olyan mélysége az emberi bűnnek, amelyből ne lehetne reménységgel Istenhez kiáltani. Tehetetlenségünk belátása és a meghallgatás reményével való kiáltás az első mozzanata megigazulásunknak.

Szombat

Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el? Távol van tőlem a segítség, pedig jajgatva kiáltok! Zsolt 22,2 (Jk 5,15; 2Tim 2,1–5/6; Jób 40,6–32) Jézus nem a maga bűnei miatt, hanem a mi bűneink terhére – irántunk való szeretetből – magára véve kiált így a keresztről a zsolttáros szavával. Ha hiszünk benne, akkor ő jelen lesz végső nyomorúságunkban, amikor mi már kiáltani sem tudunk, és kiáltása értünk is szól. És az Atya hűsvétkor neki adott válasza halálunkból minket is örök életre támaszt fel.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 28-tól november 4-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>8.30 / Civil rádió Evangélikus félóra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében</p> <p>10.00 / mtv Evangélikus magazin (ism.: m2, 12.50) (30')</p> <p>10.30 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor székesfehérvári evangélikus fiatalok közreműködésével (ism.: m2, 13.20) (5')</p> <p>11.30 / mtv Mai hitvallások Az adás a Balatonföldváron megrendezett jubileumi bajor–magyar találkozó eseményeit foglalja össze. (ism.: m2, 14.20) (30')</p> <p>12.15 / Duna Tv Élő egyház (26')</p>	<p>11.04 / Bartók rádió Renezánsz rézfúvószeneszerzés (21')</p> <p>11.25 / RTL Klub A sors kegyeltje (amerikai film, 1994) (98')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Krisztus közöttünk! A görög katolikus egyház félórása</p> <p>20.00 / Duna II. Autonómia Maléter (magyar dokumentumfilm-sorozat, 1993) 3/1. rész (49')</p> <p>20.04 / Kossuth rádió Rádiószínház Sötétség délben Arthur Koestler regénye folytatásokban (2005) (21')</p> <p>20.05 / m2 Különös házasság (magyar tévéfilmsorozat, 1984) 4/1. rész (87')</p>	<p>8.40 / Duna Tv Isten kezében (ism.) (26')</p> <p>9.10 / Duna Tv A világorökség kincsei Jeruzsálem óvárosa és a kereszténység (német ismeretterjesztő sorozat, 1996) (14')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház félórása</p> <p>19.35 / Duna II. Autonómia Törédékek. Hitújítás (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2001) (20')</p> <p>20.00 / Filmmúzeum Perlasca Egy igaz ember története (magyar–olasz–francia–svéd film, 2002) (125')</p>	<p>10.04 / Kossuth rádió Evangélikus istentisztelet közvetítése Sopronból. Igét hirdet Gabnai Sándor esperes. (56')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A református egyház félórása</p> <p>14.55 / Duna Tv Luther a filmvásznon (27')</p> <p>17.00 / Duna Tv Református istentisztelet közvetítése a kárpátaljai Mezővári református templomból Igét hirdet Zán Fábrián Sándor püspök. (50')</p> <p>17.10 / mtv Luther városai Szerk.: Nagy László (20')</p> <p>20.35 / Duna Tv Luther (amerikai–német játékfilm, 2003) (119')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>5.04 / Kossuth rádió Mindenszentek zenéiből (56')</p> <p>8.40 / Duna Tv Élő egyház (ism.) (26')</p> <p>9.00 / Duna II. Autonómia Élet – Hayat története (iráni játékfilm, 2005) (79')</p> <p>13.55 / Bartók rádió HangjátékTér Halotti beszéd. Hangmontázs Márai Sándor művei és az ómagyar szöveg alapján (32')</p> <p>15.05 / Kossuth rádió Élünk és meghalunk (55')</p> <p>18.02 / Kossuth rádió A temetkezés méltósága Hagyományok és szokások a temetkezésben (2006) (28')</p> <p>20.00 / PAX Mit ér az ember, ha pátos rendi szerzetes? Hesz Árpád (31')</p>	<p>11.40 / Bartók Rádió Muzsikások. A halotti szokások dallamvilága (20')</p> <p>15.30 / Duna Tv Illyés Gyula: A reformáció genfi emlékműve előtt (1996) (10')</p> <p>17.30 / mtv Országúton (olasz film, 1954) (103')</p> <p>18.02 / Kossuth rádió Velük kezdődik minden... A nővérekkel, a nővérekkel, a gyógyítás napszámosaival (ism.) (2005)</p> <p>19.35 / Duna II. Autonómia Sírtertek művésze (magyar ismeretterjesztő film, 1993) (20')</p> <p>20.00 / PAX Mit ér az ember, ha útkereső? Tihor Attila (30')</p>	<p>7.30 / Rádió C (FM 88,8) Evangélikus félóra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében</p> <p>11.05 / PAX Együtt a keskeny úton. Dokumentumfilm a Biblia Szövetségről</p> <p>11.30 / Bartók rádió A hét zeneműve Mendelssohn: Paulus – oratórium</p> <p>11.45 / PAX Hajók a misszióban (13')</p> <p>12.15 / Duna Tv Isten kezében Szegedi ferencesek (26')</p> <p>14.02 / Bartók rádió Gyermekkuckó A boldog herceg, Oscar Wilde meséjének rádióváltozata (33')</p> <p>19.15 / PAX Gospelest a Magyar Tudományos Akadémia kupolatermében (102')</p>	<p>9.50 / PAX IV. országos evangélikus bábjátékverseny (41')</p> <p>10.20 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor székesfehérvári fiatalok közreműködésével (5')</p> <p>12.15 / Duna Tv Élő egyház (26')</p> <p>15.05 / Bartók rádió Beszélgetések az egyházzenéről A magyar nyelvű genfi zsolttárok 400 éve, 1. rész (55')</p> <p>18.05 / Filmmúzeum Giuletta Masina – A mosoly ereje (olasz dokumentumfilm, 2004) (60')</p> <p>22.55 / Duna Tv Úrvacsora (svéd játékfilm, 1961) (79')</p>

HIRDETÉS

Nyílt nap az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeretettel meghív minden érdeklődő középiskolást és gyülekezeti tagot a november 14-én, szerdán rendezendő hagyományos nyílt napra. Jelentkezés és információ a rektori hivatalban: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.; tel.: 1/469-1051; 20/824-9263; fax: 1/363-7454; e-mail: teologia@lutheran.hu.

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EVÉLET on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztésigazgató: (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandro.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / EVÉLET on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Hafenschner Károly (kf) – Ige- és hirdető (karoly.hafenschner@lutheran.hu), Kendek K. Péter – Oratio occumenica (peter.kendek@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendek K. Péter (peter.kendek@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft. 3300 Eger, Vincellérskola u. 3. Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2340 Ft, fél évre 4680 Ft, egy évre 9360 Ft, szomszédos országba egy évre 31 900 Ft (123 euró), egyéb külföldi országba egy évre 37 200 Ft (143 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondások tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztéssel elözetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.